

FOCUS[®]

fantastika & prognostika

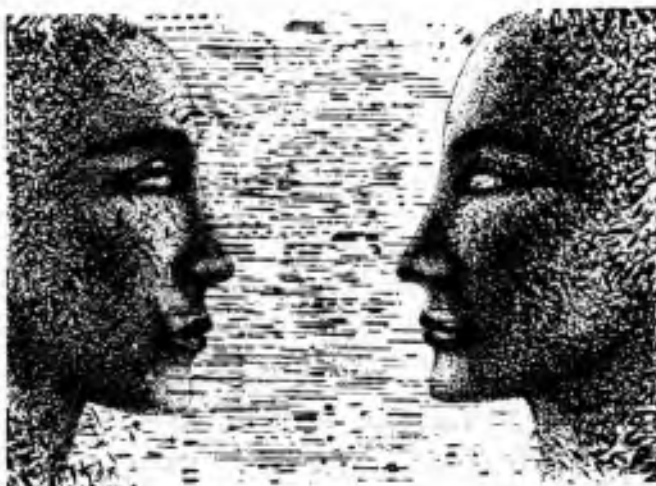

OSTRAVA

Obsah :

1. Věda & Sci-fi aneb Jak z Trabanta udělat Favorita
2. "Lavorová"televize - fejeton D. Chmelaře o satelitární televizi
3. Rezonance & Chaos - o řádu v "nepořádku" přírody
4. Povídky :
 - U. K. Le Guinová : Někteří odcházejí z Omelas
 - F. Leiber : Mariana
 - G. Wolfe : Poslední den
 - R. a C. Beaulieu : Záhada objasněna
 - I. Adamovič : Krutá je noc

VĚDA & SCI - FI

aneb

Jak z Trabantu udělat Favorita

V době, kdy vlastnictví gramofonu střední třídy, zesilovače téže třídy, barevného televizoru a automobilu ještě nižšího standardu, je pro mnohé z nás přepychem, v době, kdy metodami socialistického inženýrství vyšlechtěné slepice přislíbů progresivních změn stále jen kdákají, místo aby snášely vejce, zatímco RVHP vytýčuje další grandiózní plány na vytvoření ještě velkolepějších forem "spolupráce" svých členských zemí, právě v téhle, na změny přebujelé době, přicházíme za Vámi s nabídkou projektu, jak přispět svou specifickou troškou do mlýna přestavby hospodářského mechanismu ČSSR. Máme přitom na paměti, že projektů zažily tyto zeměpisné šířky a délky v poslední době více než dost a že vůči jakékoliv jejich formě je poměrně značná averze. Navzdory tomu jsme se zasadili o to, aby na akademické půdě ČSVTS v Ostravě byla vytvořena odborná skupina, která chce dosáhnout téměř nemožného: Pokusit se o fúzi vědy, vědecké fantastiky a prognostiky na pozadí inspirujícího přínosu vědecko-fantastické literatury a kinematografie s cílem možných realizačních výstupů této fúze pro náš další vědeckotechnický rozvoj. Toho všeho bychom chtěli dosáhnout vlastní publikační, překladatelskou, přednáškovou a dalšími formami propagační činnosti /tvorba audiovizuálních pořadů, videoprojekce sci-fi filmů s odborným komentářem/, pořádání tematických seminářů i se zahraniční účastí apod./.

Co nás vedlo k tomuto rozhodnutí? Vědomá ignorace a potlačování vědecké fantastiky jako takové na jedné straně a bohaté zkušenosti z práce v Klubu literární fantastiky v Ostravě na straně druhé. V souvislosti s objevem bájeného principu supravodivosti při neskutečně "vysokých" teplotách se znovu dostaly na přetřes milostné pletky všemocné paní Fantazie. U nás jim nesměla být věnována žádná pozornost od doby, kdy naše věda zcela prokazatelně "dokázala" koncem 50. let pobuřující a nepřístupný, pseudovědecko-lesbický vztah spanilé paní Fantazie a sličné paní /v té době ještě slečny/ Kybernetiky. Nic nepomohly úpěnlivé a varující hlasy všech těch, kteří tvrdili, že Fantazii nelze ořezat jen tak škrtnout ze slovníku, že věda bez fantazie je jak ředitel bez sekretářky nebo letceká doprava bez vysokooktanového benzínu. Důsledkem tohoto neblahého rozhodnutí je současná úroveň naší mikroelektroniky a

"tempo" našeho vědeckotechnického rozvoje. A pak : Náš občan přece nemusí unikat z reality současnosti do vysněného "prázdnoho" světa paní Fantazie. Paralela s pohádkou Pyšná princezna o království, kde lid nesměl zpívat, je nejenom až příliš trefná, ale i burcující.

Ještě drastičtější se podepsala fantastická avitaminóza na naši mládež. Naše mládež neměla od konce 50.let - a dšud nemá - žádného literárního hrdinu /nepočítáme-li Robinsona Crusoe a některé hrdiny Vernových románů/. Proč ? Naše vědeckofantastická literatura, jako jedině možný, potencionální tvůrce nového typu literárního hrdiny, stále žije v rezervaci svých vlastních snů, kam byla "vyslána" na dlouhodobý, nucený, pokud možno stálý pobyt tvůrčími svazy a osobnostmi naší realistické prózy. A nejenom jimi.

Bohužel, stále si ještě namlouváme, jak jsme na tom vlastně dobře, i když každým dnem je stále zřejmější, že sice cestujeme v prvním vagónu, ale beznadějně posledního vlaku. Dlouho bysme mohli pokračovat v tomto neradostném výčtu. Zanechme však pesimistických úvah : První vlaštovky optimistických příslibů změn již odvážně zakroužily nad neklidnými vodami současnosti. Chystá se vydávání specializovaného vědeckofantastického časopisu a speciální SF revue, stejně jako založení samostatných edic věnovaných vědeckofantastické literatuře v některých českých i slovenských nakladatelstvích, začala se realizovat přestavba naší vědeckotechnické základny.

Myslíme si, že navzdory výše uvedeným, ne příliš potěšujícím skutečnostem, není nutné mít strach z běhu věcí budoucích. Vstup do nádherné země Vědy a Fantazie není nikomu zakázán a je v ní všechno /u nás zatím t é m ě ř všechno/ dovoleno. Kupříkladu představa o tom, že v poměrně krátké době přeedneme z prvního vagónu posledního vlaku do posledního vagónu prvního vlaku. A to není málo a zcela rozhodně to stojí za pokus.

Odstartovali jsme. Plány máme nemalé. Víme zcela konkrétně, jak je realizovat. Důkazem tohoto tvrzení je první číslo našeho zpravodaje, který právě začínáte číst. Naším konečným cílem je výměna automobilu nižšího standardu za automobil luxusní /pro všechny zastánce a propagátory vědeckotechnického pokroku a příznivce vědecké fantastiky/. Pevně věřím, že se nám to povede.

RNDr.Dittmar Chmelář
Vedoucí odborné skupiny
vědecké fantastiky a prognostiky
ČSVTS KHŠ Ostrava

"LAVOROVÁ" TELEVIZE

Aniž si to uvědomujeme, zuří v současné době vysoko nad našimi hlavami jedna z nejurputnějších bitev, jakou kdy člověk rozpoutal : satelitní televizní válka. Soudobá elektronika v tvrdším technologickém souznění s raketovou technikou povýšila televizní signál na nejúčinnější formu pokroku a zábavy na celé naší planetě. Každá země, která již vstoupila do kosmu, investuje v současné době nemalé finanční prostředky na rozvoj satelitní televize. Země, která nevlastní své družicové systémy, platí stejně vysoké částky za účast v této stále populárnější vesmírné teleshow. K dnešnímu dni jen území Evropy pokrývá 32 satelitárních televizních programů, které denně šíří 24 hodiny vtipné zábavy, videoclipů, informací, sportu, dobré vážné i zábavné hudby, ale taktéž nemalou porci krve, násilí, laciného sexu a hudebního braku. Pokud bychom chtěli do důsledku domyslet fenomén satelitární televize, nezbyvá nám než konstatovat, že satelitární televizní signál se stal nejúčinnějším propagandistickým médiem současnosti. Od letošního roku bude mít vlastní satelitární síť i Vatikán. Co na to všechna naše "masmédia" ? V roce 1991 má Sovětský svaz vypustit komunikační družici pro členské státy RVHP. ČSSR by měly být na ní přiděleny dva kanály. Naše televize uvažuje o vysílání českého a slovenského národního okruhu /druhých programů/, které by měly pokrýt území celého našeho státu. Žádný nový program specifický pro vysílání satelitární televize, jak je běžné v zahraničí, se nechystá. Díky nezměrné péči vedení naší televize se budeme moci tedy znovu v klidu podívat popáté /v některých případech dokonce snad i poosmé/ na filmy a pořady, které jsme již několikrát viděli na obou programech naší televize. Příjem signálu satelitární televize však vyžaduje nezbytné technické zázemí, které je u nás stále téměř nulové. Příčinou tohoto neblahého stavu je jak téměř absolutní technologické vakuum výroby antén a zesilovačů pro příjem družicového televizního signálu, tak také jejich zatím příliš vysoké pořizovací náklady.

To však neznamená, že by se u nás vůbec nechytaly programy satelitární televize. Možná, že právě Váš soused má na

své zahrady nebo balkónu vlastnoručně nebo svépomocí vyrobený "lavor" parabolické televizní antény pro příjem družicového signálu.

Celá problematika legálního příjmu družicového televizního signálu je zvláště u nás značně nejasná a komplikovaná. O satelitární televizi se u nás oficiálně příliš nemluví a stále se váhá s jejím využitím. Navzdory sdělení v úvodníku Rudého práva z před třech let, který naznačoval, že přijímání televizního družicového signálu není u nás povoleno, většina nadšenců satelitární televize u nás se řídí heslem : co není oficiálně zakázáno, je dovoleno. Již dnes je však zřejmé, že cesta zákazu příjmu družicového televizního signálu je nebezpečně krátkozraká a zcela nesmyslná. Všichni velice dobře víme, co s naší mládeží provedly podobně nesmyslné zákazy v oblasti prezentace rockové hudby nebo kam vedlo nedoceny a nepodchycení nástupu videotechniky. Divák by měl zcela rozhodně mít možnost srovnání a následného výběru jednotlivých satelitárních programů podle jejich kvality, zcela v duchu hesla : "Poznej a vyber si to nejlepší".

Fenomén satelitární televize by zcela rozhodně neměl nechat v klidu naše televizní tvůrce. Svou vlastní tvorbou by měli více než rázně vstoupit na stále těsnější kolbiště satelitární televizní tvorby. Jedině tak lze totiž v rámci zdravé konkurence eliminovat svou vlastní, kvalitní tvorbou vše negativní, co z jednotlivých satelitárních programů občas nápadně vyčnívá. Měli bychom si však uvědomit, že stejně jako v případě tvorby videoprogramů, zcela určitě nevystačíme pouze s animovanými večerníčky či Karlem Gottem. Je však třeba si pospíšet. Každé zaváhání v této nesporně progresivní oblasti lidské činnosti, napomáhající sblížení národů a vzájemnému poznávání se lidí, může mít pro nás stejně neblahé důsledky, jako nedoceny bouřlivého rozvoje elektroniky. Inu, kdo dnes zaváhá, již zítra nebude mít nejen z čeho, nýbrž také co jíst. Nezbyvá než si přát, aby fenomén satelitární televize nebyl pro nás nadále jen pouhou science-fiction, nýbrž aby se stal v co možná nejkratší době hmatatelnou realitou naší socialistické přítomnosti.

· Dittmar Chmelař

REZONANCE & CHAOS

Na stránkách nejstaršího, nejuznávanějšího a nejdůvěryhodnějšího vědeckého časopisu na světě, britského Nature, se již celou stovku let obdivuhodným způsobem snoubí objektivní vědecké názory se světoznámou britskou flegmaticností, mnohdy pikantně ochucenou špetkami přeměřeně delikátní vědecké ironie. Redakce Nature nikdy nespíchala během své dlouholeté historie s označením čehokoliv nálepkami "pseudověda" či "pseudovědecký" bez důkladné analýzy. Proto dospívající jako bomba zapůsobilo sdělení redakce tohoto renomovaného vědeckého časopisu, které se týkalo knihy britského rostlinného fyziologa, Ruperta Sheldrakea, která vyšla ve Velké Británii v roce 1981 pod názvem A New Science of Life /Nová věda o živore/. Důstojné redakci poprvé v historii povolily nervy. Časopis Nature okamžitě po vydání této knihy ji nazval ve svém úvodníku "o čívidném projevu pseudovědy", "pobuřujícím traktátem, po mnoha letech nejideálnějším kandidátem knihy určené k veřejnému spálení". Nabádání k veřejnému spálení knihy ! To již hodně dávno ve Velké Británii - a nejenom v ní - nebylo !

Morfologicko-fyziologická rezonance - vědecká hypotéza století? -

Není vůbec jednoduché vyjádřit vědecké názory, které jsou svým způsobem nové a postihují problematiku, k jejímuž vysvětlení prostě chybějí odpovídající výrazy, o odborných termínech ani nemluvě. Sheldrakeova teorie je zářným příkladem častého paradoxu, který v současné době vyvolává bouřlivý rozvoj vědy : Současný jazyk je nedostatečně vybaven k tomu, aby vždy dovedl precizně vyjádřit všechny nuance nově objevených skutečností a zákonitostí vyvíjející se hmoty. Svědčí o tom také celá řada Sheldrakeových, na první pohled až absurdních, novotvarů, které uvádí ve své knize na vysvětlení své teorie. Posuďte sami : "hypotéza tvarotvorné morfologicko-fyziologické rezonance", "teorie formující příčinnosti", "morfopole" a celá řada dalších. Vraťme se však k samotné podstatě Sheldrakeových názorů. Rupert Sheldrake ve své knize vyslovil hypotézu, která svým obsahem doslova zknokautovala vědeckou veřejnost na celém světě. Sheldrake tvrdí, že jestliže

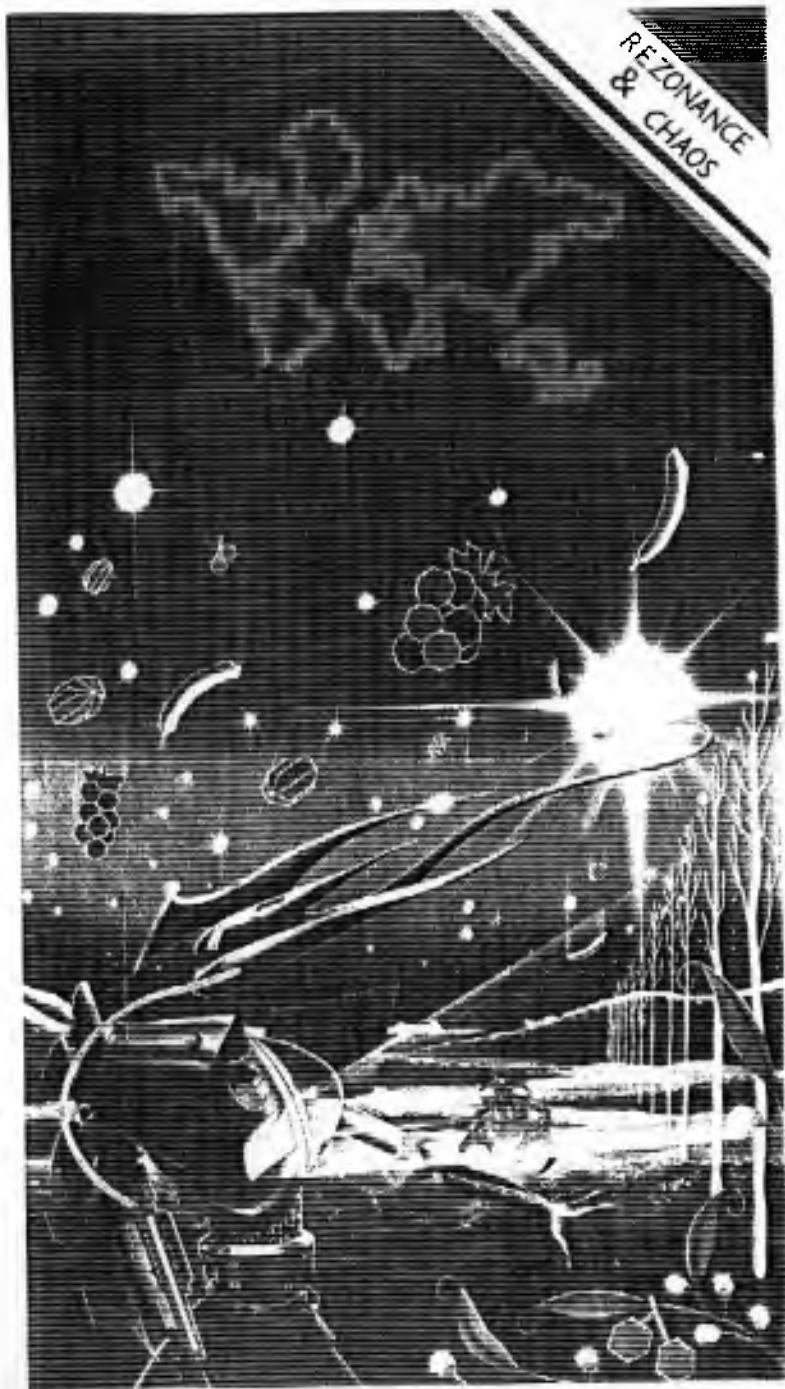
se může jakákoliv struktura hmoty vyskytovat v různých formách a tvarech, jestliže chování a jednání živých bytostí může probíhat různým způsobem a jestliže prakticky cokoliv může mít různé tvary a formy, pak tyto tvary, formy a jednání pouze k o p í r u j í to, co se již jednou v přírodě objevilo. Jinými slovy: Všechny přírodní zákony vymezují určitě "hranice výskytu" různých forem hmoty a popisují podmínky, za kterých probíhají, popřípadě mohou probíhat fyzikální, chemické a biologické děje. Formy a vlastní průběh těchto dějů mohou být rozdílné. V opačném případě by nezbylo nic jiného, než přiznat objektivní existenci neúprosného determinizmu, který vše ovládá a podmiňuje. Existuje sice možnost "rovnoprávného" vzniku různých forem, tvarů, dějů a jednání, ale mezi těmito možnostmi se realizuje vždy právě ta, která již jednou - někdy a někde - byla v přírodě realizována. Jako kdyby příroda volila již jednou prošlapanou cestu, jako by rezonovala tím, co se již v ní kdysi uskutečnilo nebo v ní proběhlo.

Sheldrake dále tvrdí, že tendence vedoucí k opakování se určitých struktur, forem, jednání a dějů, které již jednou probíhaly, popřípadě existovaly, vyplývají z existence specifických "tvarotvorných morfopolí", které se vytvářejí v přírodě. Tato morfolopole se zatím nedají ničím změnit. Proto prokázat jejich existenci známými fyzikálními metodami je dnes nemožné. Není známo, jak tato pole vznikají a jak působí na materiální objekty. Energie těchto morfopolí může podle Sheldrakea vzrůstat a kumulovat se. Jejich působení je na hmotné objekty tím větší, čím častěji určitý proces v minulosti probíhal. Existenci těchto morfopolí dokládá Rupert Sheldrake ve své knize celou řadou příkladů.

Vědci, kteří sledovali chování potkanů, již dávno zjistili, že jestliže se určití jedinci naučí nějakému novému úkolu, např. prolezení nového labyrintu, pak všichni další potkani testovaní později na téže labyrintu, nacházejí cestu tímto labyrintem mnohem rychleji. Každý racionálně uvažující vědec řekne, že tento experiment neodpovídá objektivním skutečnostem. V experimentech tohoto typu přece nedochází k přenosu informací a to jak prostřednictvím učení se od jednotlivých jedinců, tak také prostřednictvím genetických faktorů /samozřejmě s výjimkou zděděných predispozic/. Popsaný "potkaní fenomén" je znám vědcům již hodně dlouho, ale poněvadž byl pokládán za zcela nahodilý !/, nebyla mu věnována patřičná pozornost, nikdo se neodvážil o něm seriózně diskutovat. A jestliže se přece jen někdo nad ním pozastavil, pak vždy bylo hovořeno o omylech v provedení pokusů, o náhodách, či dokonce o vědomých podvodech stejného druhu jako třeba v případě telepatie.

Sheldrakeovu teorii potvrzují také procesy krystalizace umělé připravovaných chemických sloučenin. Chemikům, kteří se zabývají přípravou těchto látek, je znám fakt, že první krystalizace je neobvykle dlouhá a komplikovaná, další krystalizace jsou již jratší a probíhají prakticky bez komplikací. Nikdy se bliže nezkoumaly příčiny tohoto fenoménu. Předpokládalo se, že jeho příčinou jsou mikrozárůstky krystalů v laboratorním prachu, na pláštích nebo ve vlasech vědců

REZONANCE
& CHAOS

apod. Jak ale vysvětlit skutečnost, že již jednou vykry-
stalizovaná substance mnohem rychleji a snadněji přechází
do své krystalické podoby také v jiných laboratořích,
které opakovaly proces této krystalizace? Soudí se, že opa-
kování jakýchkoliv pokusů je prostě jednodušší a tím i snad-
nější, než jejich první provedení. Toto povrchní a nedosta-
tečné tvrzení je v případě krystalizace uměle připravovaných
chemických sloučenin až příliš alibistické a je na hony vzdá-
leno exaktnímu vědeckému myšlení.

Rupert Sheldrake vysvětluje fenomén krystalizace svou te-
orií "morfologické rezonance". První krystalizace je dlouhá
a komplikovaná, protože ještě nebylo vytvořeno "morfologické
pole", které by "nabízelo" chemickým sloučeninám odpovídající
formy a vzory. Proces "nabídky" vzorů a forem pro následnou
krystalizaci není vědomou činností chemických prvků, nýbrž pů-
sobením "morfopole", tedy určité formy energie. Snad se také
jedná o zvláštní, přitom však zcela konkrétní působení určité
"struktury samotné skutečnosti", čili daného, okamžitého sta-
vu molekul "struktury", ve které působení příčinného vztahu
příčina-účinek je zcela jiné, než jsme dosud předpokládali.

Všechny tyto Sheldrakeovy úvahy jsou na první pohled až
příliš nepravděpodobné a svým způsobem absurdní. Ve světle
názorů vynikajícího britského fyzika Davida Bohma, který ješ-
tě před Sheldrakeem tvrdil, že příroda má svůj skrytý řád,
nějaký rozměr, který zatím odolává úsilí vědců o jeho obje-
vení, a ve světle nových názorů a poznatků o teorii chaosu
v přírodě /viz např. VTM č.18/1987 / však přece jen není
Sheldrakeova teorie morfologicko-fyziologické rezonance až
tak absurdní, jak by se mohlo zdát. Svědčí o tom i názor
vynikajícího amerického vědce Willise Harmana, zabývajícího
se studiem společenského vědomí, který tvrdí, že Sheldrake-
ova hypotéza sehraje zásadní úlohu ve "změně našich názorů
na to, jak funguje náš svět." Willie Harman je pracovníkem
Stanfordovy univerzity ve Spojených státech. Pověst této
univerzity je dostatečnou zárukou toho, aby sdělení jejich
pracovníků nebyla pokládána za sdělení šarlatánů.

Hledá se důkaz. Vzhledem k tomu, že názory vědců se na
Sheldrakeovu hypotézu kategoricky různí, přišla redakce zná-
mého britského vědeckého časopisu New Scientist /který otiskl
jako první v roce 1981 podstatný výtah Sheldrakeovy knihy/
s návrhem vymýšlení experimentů, které by mohly potvrdit ne-
bo vyvrátit Sheldrakeovy teze. Jedná se o vtipný a zároveň
velice podnětný návrh. Jen zřídka jsou totiž vědci ochot-
ní přistoupit na takový kompromis v případech, které skýtají
možnost řešení jevů a skutečností vymykajících se současnému
stavu poznání. Nápadu redakce New Scientist se ujala britská
televize, která provedla zajímavý pokus. K tomuto pokusu by-
ly použity ilustrované hlavolamy, které používají psycholo-
gové ke svým testům. Tyto ilustrace skrývají na první pohled
těžko zjištělnou malůvku. Mnohdy je zapotřebí ilustrací

dlouho pozorovat, než pozorovatel zjistí, co ilustrace vlastně skrývá /např. vousatého muže s pleší nebo dámu v klobouku/. Rozpoznání malůvky skryté v hlavolamu přichází náhle. Ten, kdo rozpoznal malůvku ukrytou v takové doprovodné ilustraci, už ji pak vždy snadno objevuje a diví se, že jiní mají problémy s jejím rozpoznáním.

Jednoho dne večer uvedla britská televize dva takové ilustrované hlavolamy spolu s řešením jednoho z nich. Tento pokus pak byl opakován v jiných zemích s tím, že byly vybrány země, ve kterých televizní diváci nemohli předtím sledovat program britské televize a ani se o něm nemohli dozvědět. Divákům v těchto zemích byly znovu ukázány tytéž ilustrace, ale obě bez jejich řešení. Pak se zjišťovalo, kolik diváků rozpoznalo malůvky ukryté v obou demonstrováných ilustracích. Je statisticky dokázáno, že počet diváků, kteří rozpoznávají malůvku ukrytou v první ilustraci jako první, je zhruba stejný jako počet diváků, kteří jako první rozpoznávají malůvku ukrytou ve druhé ilustraci /odchylky od tohoto rovnoměrného rozdělení nikdy nepřekračují 10 %/. Při druhém pokusu by tedy mělo rozpoznat podle Sheldrakeovy teorie nepoměrně více diváků tu malůvku, kterou v dřívějším televizním pokusu ve Velké Británii vidělo několik milionů diváků. A skutečně se ukázalo, že počet diváků, kteří rozpoznali právě tuto malůvku v demonstrováných ilustracích vzrostl o 76% oproti počtu diváků, kteří tutéž malůvku viděli během televizního přenosu ve Velké Británii. Tento výsledek není v žádném případě náhodný. Zajímavý pokus britské televize bude znovu opakován, aby byly zcela eliminovány běžné omyly a různé nežádoucí "souhry náhod". Uvidíme, zda se znovu potvrdí výsledky dosavadního pokusu.

Vnímavý pozorovatel nachází v celé přírodě mnoho příkladů, které zdánlivě potvrzují Sheldrakeovu teorii. Pár příkladů pro ilustraci :

- Veškerá činnost člověka kopírující z jeho pohledu vše upotřebitelné a užitečné v přírodě. Jinými slovy řečeno : v praxi aplikovatelné výstupy vědního oboru zvaného bionika.
- Evoluční kopie bakteriálního sexu u obratlovců. Co příroda "vymyslela" u bakterií, to si s chutí zopakovala u obratlovců /viz VTM č.10/1988 /.
- "Vynález" kola jako vysoce funkční kopie pohybového aparátu bakterií /viz VTM č.10/1988 /, bez kterého si lze jen těžko představit současnou lidskou civilizaci. Případná námitka, že člověk učinil tento "vynález" vlastně nevědomky neobatojí ve srovnání s případnou existencí Sheldrakeových morfolopí.
- Hraní si mláďat téměř všech druhů savců. Nevinné hry jsou pak ve stáří opakovány ve formě lovu nebo jiného způsobu shánění potravy.

Kvasinka *Candida albicans* množící se na povrchu polyvinylchloridového katetru. I v takovém netradičním prostředí se mikroorganismy rozmnožují podobným způsobem jako obratlovci.

(Elektronová rastrovací mikroskopie, zvětšení 5000x)

Foto : Doc. MUDr. Vavrušková, CSc.

- Objevy objektivně existujících zákonitostí našeho světa několika objeviteli "nezávisle" na sobě /objev laseru, imunitní tolerance a celá řada dalších objevů a vynálezů/.
- Obratlovci během zárodečného vývoje kopírují vývojové fáze a morfologické tvary svých evolučních předků.
- Vytváření protilátek jako vysoce specifické formy vyšších živočichů lze taktéž chápat jako evoluční kopii obranného mechanismu streptomycet a plísní - producentů antibiotik, kterými se brání před bakteriemi.

Nalezení řádu v nepořádku ?

Překotná snaha mnoha odborníků a vědců v poslední době o nalezení zákonitostí, kterým podléhají chaotické jevy v přírodě ukázala Sheldrakeovu teorii ve zcela jiném světle. Důkladné vědecké výzkumy chaosu v přírodě poodkryly další velkou záhadu přírody : téměř mysteriózní zákon chaotického chování, který má ve své konečné fázi dopad na veškeré dění v přírodě. Ukázalo se, že chaos je vlastně jakési zřetězování nahodile proměnných stavů téměř všech přírodních systémů. Přitom však také vyšlo najevo, že příroda jako by umožňovala realizaci jenom několika typů chaotického chování. Sheldrakeova teorie morfologické rezonance by mohla být onou pojistkou nebo přinejmenším jednou z pojistek, které brání tomu, aby se celá příroda nezhroutila do jediné, obrovitě černé díry chaosu, ze které není úniku. Rezonance všeho toho, co již jednou v přírodě "zaznělo" jako by eliminovala disharmonické tóny chaosu.

Řešení evolučního děje vůči na dosah ruky ?

Na základě všech výše uvedených skutečností se zdá, že Sheldrakeova teorie morfoflogicko-fyziologické rezonance není vědeckým nesmyslem. Nějaké řešení a vysvětlení všech uvedených příkladů musí existovat. Snad řešení všech těchto problémů bude velice prosté a jednoduché a k jejich vysvětlení nebude zapotřebí podobně "šarlatánský" nesmyslných teorií, jakou se mnoha odborníkům stále ještě jeví teorie morfologické rezonance. Snad se nám přece jen jednou podaří odpovědět na otázku o smyslu nesmyslného rozmnožování nepotřebného, o kopírování toho, co již jednou bylo a na celou řadu dalších problémů spojených s tímto teorémem. Anebo nás příroda znovu překvapí něčím naprosto neočekávaným ?

Všechny ty, kteří by chtěli přispět k řešení tohoto vědeckého problému upozorňuji, že jistá newyorská vědecká společnost vypsalá finanční odměnu ve výši 10 000 dolarů za nápad, který by přispěl k vyřešení Sheldrakeovy vědecké hádanky. Může to být vysvětlující text, popis pokusu potvrzujícího nebo vyvracejícího jednoznačně Sheldrakeovu teorii nebo prostě cokoliv, co by markantním způsobem přispělo k vyřešení tohoto letitého vědeckého sporu. A proto neváhejte a sdělte své

nápady čekajícím vědcům. Snad se právě na vás usměje štěstí v podobě šeku a lákavým finančním obnosem. Zcela určitě se vám bude hodit k tomu, abyste mohli konečně realizovat svůj nápad, který již dlouho nosíte v hlavě a který není /jak později zjistíte/ ničím jiným, než pouhou kopií toho, co již někdy někdo jiný dávno vymyslel. Nic si však z toho nedělejte. I tento článek je svým způsobem kopií jiných sdělení o této problematice. A`propos : Víte o něčem, co by nebylo kopií něčeho ?

RNDr. Dittmar Chmelař

NĚKTEŘÍ ODCHÁZEJÍ Z OMELAS

/ Those Who Walk Away from Omelas /

Ursula K. Le Guinová

Hlahol zvonů spolu s vlaštovkami, které poplašeně vzlétly k blankytnému nebi, oznámily městu Omelas, jehož zářivé věžičky se tyčí nad břehem moře, začátek letního karnevalu. Na předních lodí stojících v přístavu se mihotají různobarevné vlajky. Ulicemi města, mezi malebnými domy, se střechemi s červenými doškami, mezi zahradami zarostlými mechem, alejemi, pod balustrádami staletých stromů, kráčí majestátný průvod. Všichni v něm vypadají důstojně: starci v dlouhých kabátech, vážení řemeslníci a cechmistrři, spokojené, smějící a vesele se bavící ženy s dětmi na rukou. V jiných ulicích je průvod živější, je slyšet bonga i tamburíny. Lidé v něm jdou tanečním krokem, pochod se změnil v tanec. Křik hrajících si dětí se vznáší nad hudbou a zpěvem jak štěbetavé vlaštovky nad městem. Míří k severnímu okraji města, kde na rozlehlé, bažinaté louce zvané Zelená Blata cvičí před závody ramenatí chlapečci a dlouhonohá děvčata, nalezí v rozzářeném slunci, své výstavné oře. Koně nemají žádné postroje, jen v hřívách mají vpletené zlaté, stříbrné a zelené stužky. Radosně odfrkují a pyšně podupávají kopyty. Jsou vrzušení – jako jediná zvířata, která přijala naše zvyky.

Daleko na severu a na západě se tyčí hory, které v pálcu kruhu obklopují nad zátokou ležící Omelas. Ve sluncem prozářené aureole azurového rána hofí pod tmavým blankytem nebe zlatobílým plamenem sněhy věnčící svahy Osmašcti Štitů. Větru je akorát tolik, aby občas rozhoupal praporky vytyčující závodní dráhu. V tichu nad blaty je slyšet tu silnější, tu slabší, nad ulicemi města se vznášející hudbu. Je cítit nasládlou vůni v povětří, která se občas zachvěje, aby v příštím okamžiku vybuchla v radostnou symfonii zvonů. Radostnou? Můžeme mluvit o radosti? Jak popsat obyvatele Omelas? Věřte mi, nejsou to primitivní lidé, i když jsou tak šťastní. To jen my jsme zapoměli slova, která označují a znemahají radost. Jenom nám úsměv připadá jako něco nemožné archaického. Obyvatelé Omelas nejsou barbari. Neznám zázady ani práva, kterými se řídí. Myslí si, že jich není mnoho. Stejně jako mohou žít bez monarchie a nevolnictví,

dovedou se obejít bez burz, reklam, tajné policie a bomb. Znovu opakuji : Nejsou to primitivové, ale klidní pastýři, šlechtní divoši nebo blázniví utopisté. Nejsou méně komplikovaní než my. Problém je v tom, že my máme zlý zvyk vypěstovaný pedanty a intelektuálními snobyspočívající v tom, že ztotožňujeme štěstí s hloupostí. Podle nás pouze trápení je schopno vyvolávat intelektuální pocity, pouze zlo je pro nás zajímavé. Jak často na to hřeší umělci, kteří si nechtějí přiznat, že zlo je úžasně banální a trápení úžasně nudné. Nemůžeme je zničit, pouze se jím přizpůsobit. Jestliže některá tvá zkušenost je velmi bolestivá, pokus se jí zopakovat. Ale chvála zoufalství znamená odsouzení rozkoše. Akceptovat násilí znamená totéž, co ztratit všechno ostatní. Téměř všechno jsme již ztratili : Nedovedeme již popsat, jak vypadá šťastný člověk, nedovedeme chválit radost. Jak mám tedy hovořit o obyvatelích Omelas ? Nejsou to naivní, šťastné děti, ačkoliv jejich děti byly šťastné. Jsou to dospělí, inteligentní lidé plní vášně, jejichž život nelze jednoznačně označit za ubohý. Jaký je to zázrak ! Ale chtěla bych to popsat mnohem lépe. Chtěla bych vás o tom přesvědčit. Omelas v mém vyprávění vypadá jako město v pohádce. Před mnoha a mnoha léty, za sedmou horou, za sedmou řekou. Tím však nevyhovím. Bylo by možná lepší, kdyby si každý z vás představil Omelas podle svých vlastních představ, majíc přitom na paměti, že skutečnost vás pravděpodobně nezklame.

Vezměme si například otázku techniky. Myslím si, že v Omelas nemají auta ani vrtulníky, což vyplývá ze skutečnosti, že jsou šťastní. Vždyť přece štěstí znamená umět rozlišit mezi tím, co je nezbytné a tím, co není nezbytné a ani škodlivé a konečně mezi tím, co škodlivé očividně je. V našem případě mohou být potřebnými, ale zároveň také neškodnými věcmi zabezpečujícími blahobyt, a mnohdy i luxus a nadbytek, například ústřední topení, metro, pračky a různá jiná zázračná zařízení, která ještě v Omelas neznají, jako např. bezdrátové osvětlení, jaderná energie nebo lék proti chřipce.

Jsem však přesvědčena o tom, že i bez těchto údajů si většina z vás představuje Omelas jako báječnou selanku. Úsměvy, zvony, průvody - prostě tuny nudy. Jestli tomu tak opravdu je, tak přidejte nějaké orgie. Jestliže by to splnilo svůj účel, ani chvíli neváhejte ! Žádala bych vás však, aby to bylo bez svatyní a chrámů, ze kterých vycházejí v extázi krásní nazí knězi a kněžkami připraveni kopulovat s každým, s mužem či ženou, milencem nebo neznámým, kdo touží po těsném spojení vlastní krve s nejvyšším božstvem, ačkoliv se přiznávám, že jsem o tom ze začátku také přemýšlela. Lépe bude, když v Omelas nebudou žádné svatyně, aspoň ne svatyně s lidmi. Náboženství - ano, církev - rozhodně ne. Prosím, nechť se procházejí krásní naháčů, nechť se obdarovávají navzájem vyhládkou a žízňivou touhou. Nechť se dají na pochod. Nechť nad kopulujícími zní hláhol zvonů a duní bubny chtěje a rozkoše. Ale nechť děti, které jsou plodem těchto zázračných obřadů, pak budou předmětem všeobecné lásky a péče.

Vím, že jedné věci v Omelas určitě není : ponětí hříchu. Dobře, mluvíme však o tom, co by v Omelas mělo být. Nejdříve jsem si říkala, že v Omelas nebudou žádná narkotika, ale to by bylo příliš puritánské. Zvláště pro ty, kteří mají rádi, když se ulicemi line nasládlé aroma fetu, toho fetu, který nejdříve dává myslí a všem končetinám úžasnou lehkost a po několika hodinách sladkou malátnost, vrcholící nádhernými vízemi největších záhad vesmíru a sexuálního uspokojení, překračujícími jakoukoliv představivost. To všechno si však myslíte bez jakéhokoliv nátlaku. Pro ty, kteří mají skromnější požadavky, by stačilo pivo. Co ještě by mělo být v místě radosti ? Nálada vítězství a samozřejmě kult odvahy.

Většina průvodů již stačila dorazit na Zelená Blata. Z červených a modrých stanů se linou nádherné vůně. Chlapci a děvčata již sedí na koních poblíž startovní čáry. Malá, kyprá stařenka rozdává z košíku květy, které si svalnatí mladenci vplétají do lesknoucích se vlasů. Na okraji zástupu lidí sedí devítileté nebo desítileté dítě a hraje na flétnu. Lídění se s úsměvem zastavují, aby si ho poslechli. Nikdo se na nic neptá temnookého chlapce, který ani na chvíli nepřestává hrát. Nic nevnímá, jen magii jemných tónů plných nepopsatelného půvabu. Chlapec přestává hrát, zvolna spouští ruce, ve kterých drží dřevěnou flétnu. Jako kdyby tato malá chvílka ticha byla jakýmsi signálem : Z pavilónu vedle startovní čáry zazněly trubky, ryčně i melancholicky. Koně tančí na stíhlých, zadních nohách. Mladí jezdci je uklidňují poplácáváním po šíjích : "Hodný, hodný ..." Začínají se řadit podél startovní čáry. Dav lidí kolem závodní dráhy připomíná lán obilí vlnící se ve větru. Tak se začal letní karneval.

Věříte mi ? Věříte tomu všemu : avárku, městu, radosti ? Ne ? Tak mi dovolte, abych vám ještě něco řekla.

V suterénu jednoho z výstavních domů Omelas, nebo ještě lépe ve sklepeních jedné z rozsáhlých soukromých rezidencí je místnost. Je bez oken a má stále zamčené dveře. Spárami mezi deskami do ní proniká jen několik slunečních paprsků z pavučinami vystlaného okénka sousedního sklepení. V koutě malé místnůstky, vedle zrezivělého vědra s vodou, stojí špinou slepené, zapáchající metly. Rozměry místnůstky jsou minimální, dvakrát tři kroky, prostě nepoužívaná místnost na metly nebo nářadí. V této místnůstce sedí dítě. Může to být chlapec nebo děvče. Vypadá na šest let, ale ve skutečnosti má deset. Je mentálně zaostalé. Může to být vrozená vada stejně jako důsledek neustálého strachu, podvýživy a celkového zanedbání. V koutě dřepící dítě si dlouze v nose a občas si bezmyšlenkovitě hraje s palci nohou a genitáliemi. Bojí se metel. Připadají mu ohromně děsivé. Zavírá oči, ale přitom ví, že jsou stále na svém místě, že dveře jsou zamčené a že nikdo nepřijde. Občas - dítě nemělo žádného ponětí času - se dveře otvírají a příšerným skřípotem a někdo se v nich ukáže, mnohdy i více osob najednou. Často se stává, že jeden z těchto hostů vchází dovnitř a mohutným kopancem staví dítě na nohy. Ostatní jen stojí ve dveřích a dívají se na dítě a nekrývanými výrazy strachu i hnusu zároveň. Rychle mu naplňují misku jídlem a

džbáněk vodou a stejně rychle zamykají dveře na závoru a odcházejí. Zvědavé oči mizí. Lidé nikdy nic neříkají, ale dítě, které vždy nešlo jen v této místnostce a které si zapamatovalo sluneční světlo a hlas matky, se občas ozývá. "Už budu hodný", říká. "Pusťte mě. Už budu hodný". Ale nikdo mu neodpovídá. Dítě, které dříve často v noci plakalo a volalo o pomoc, nyní pouze kvílí "jaá ... jaá", stále méně často. Má velké, vyduché břicho a je tak vyhublé, že vůbec nemá hýždě. Celou jeho denní dietu tvoří půl misky kukuřičné mouky s olejem. Je úplně nahé a protože celou dobu sedí ve svých výkalech, jsou jeho končetiny a hýždě jednou velkou hnisající ranou.

Všichni vědí o dítěti, tedy všichni obyvatelé Omelas. Někteří z nich se přicházejí na ně podívat, jiným stačí pouhé vědomí o jeho existenci. Vědí, že dítě tu musí být. Jedni vědí proč, jiní nikoliv, ale všichni si uvědomují, že jejich štěstí, krása jejich města, přátelské svazky, zdraví jejich dětí, moudrost vědců, dovednost řemeslníků, jsou zcela podmíněny bídou a nouzí malé oběti.

Obvykle se dětem tento problém objasňuje mezi osmým a dvanáctým rokem života, v době, která je pro to nejvhodnější. Ti, kteří dítě navštěvují, jsou převážně mladí lidé. Stává se, že přicházejí i starší lidé, dokonce několikrát za sebou. Nezávisle od toho, jak se jim tento problém vysvětlí, pohled na dítě je pro ně vždy velkým šokem. Vycházejí zhnusení bez ohledu na to, že před vstupem si říkali, že jsou nad tento problém povzneseni. Navzdory všem vysvětlením je přepadá vztek, cítí se nemožně poníženi a bezmocní. Chtěli by něco udělat pro to dítě. Ale nemohou. Kdyby totiž bylo vyvedeno z té strašné nory na denní světlo, kdyby bylo nakrmeno, umyto a obklopeno péčí, v témže okamžiku by zmizela veškerá nádhra, bohatství a štěstí Omelas. Tskové jsou podmínky. Vyměnit krásy života všech obyvatel za toto jedno malé dobrodíní, dát štěstí tisíců za štěstí jednotlivce - to je totéž, jako vpustit do města hřích.

Podmínky jsou tvrdé a nelítostné : Není dovoleno říci dítěti jediné milé slovo. Mnozí mladí lidé onemocní, když se střetnou s tímto strašným paradoxem. Vrací se domů rozhořčení, pláče a nemohou na ten okamžik celá léta zapomenout. Postupně si však uvědomují, že i kdyby bylo dítě puštěno na svobodu, nic by z toho nemělo, kromě pocitu tepla a nasycení. Přiliž dlouho se bálo, aby se mohlo zbavit pocitu strachu. Je přiliž neotesané na to, aby mohlo patřičně zareagovat na lidskou péči. Kromě toho je přiliž zdegenerované a tupé, aby mohlo prožívat opravdovou radost. S největší pravděpodobností by mu chyběly zdi, které ho dosud chránily. Ale alzy vyvolané pocitem božké nespravedlnosti snadno a rychle usychají. Lidé chápou ukrutnou spravedlnost této skutečnosti a rychle se s ní smiřují. Vždyť právě v těchto slzách a hněvu, v dobrých předsevzetích, úmyslech, v jejich smíru s vlastní bezmocností, je třeba hledat opravdové příčiny jejich štěstí. Toto štěstí není jalové. Nepochází

s nedostatku pocitu odpovědnosti. Tito lidé vědí, že stejně jako to dítě nejsou svobodní. Vědí, co je to soucit. Vědí, že nádhera jejich architektury, velikost hudby, rozmanitost a síla vědy, to všechno že je možné jen díky existenci dítěte a díky tomu, že si to plně uvědomují. Právě díky existenci dítěte jsou tak pozorní ke svým dětem. Uvědomují si, že kdyby ten nešťastný chlapec nenašel v temnotě sklepení, ten druhý, malý flétnista by nehrál tak radostně půvabným jezdcům připravujícím se ke startu v ranním slunci prvního letního dne.

Povězte mi, věříte mi již nyní ? Počkejte, je ještě jedna věc, úplně nepochopitelná, o které bych vám chtěla ještě něco říci.

Tedy, občas nějaký hoch nebo děvče, místo toho, aby se rozlobili po návštěvě dítěte a plakali, se vůbec nevracejí domů. Někdy také někdo ze starších obyvatel opouští po několika dnech podivného mlčení svůj dům. Tito lidé jdou ulicemi stále jedním směrem, až konečně vycházejí nádhernou branou z města. Jdou dále přes vsi sousedící s Omelas. Každý z nich, ať je to chlapec nebo děvče, muž nebo žena, jdou každý sám. Přichází noc. Je to pokaždé stejné : Ulicemi města, podél žlutých rámu oken a dále přes pole, kráčí na západ nebo na sever k nedalekým horám. Odcházejí z Omelas, jdou do tmy, aby se již nikdy nevrátili. Místo, kam míří, je ještě více nedostupné naší představivosti než město štěstí. Ani já bych ho nedovedla popsat. Snad vůbec neexistuje. Ale ti, kteří odcházejí z Omelas, vědí, kam vede jejich cesta.

Přeložil Dittmar Chmelař

MARIANA

Fritz Leiber

V okamžiku, kdy Mariana objevila na hlavním, řídícím domácím pultu tajný panel, se jí zdálo, že v této rozlehlé vile už je celou věčnost. A celou věčnost nenáviděla vysoké borovice, které rostly kolem vily.

Tajný řídící panel byl jen jednoduchý, hliníkový plát mezi řadou vypínačů řídících klimatizací a umělou gravitací. Nejdříve si myslela, že zde bylo ponecháno místo pro namontování dalších vypínačů, pokud je bude - nedej bože - někdy zapotřebí. Prázdný prostor na pultu byl nad ovladači stereotelevize a pod tlačítka na ovládání robota - majordoma a obsluhovacích robotů.

Jonathan ji upozornil, aby se nedotýkala hlavního pultu řízení, dokud je on ve městě. Obával se, aby Mariana nepropálila nějaké spoje. A tak, když se kryt tajného panelu poddal pod jejími bezcílně bloudícími prsty a dopadl s melodickým cinkotem na kamennou podlahu patla, byl jejím prvním počinem úlek.

Pak však zjistila, že je to jen úzký, podlouhlý kryt z nenatřené hliníku. Na místě, které zakrýval, vyzýval čněla řada šesti malých vypínačů. Jen vrchní z nich byl označen. Vedle něho se mihotal nápis skládající se z droboučkových písmen: STROMY. Vypínač byl v poloze ZAP.

Když se Jonathan vrátil večer domů, sebrala veškerou odvalu a řekla mu o svém objevu. Jonathana to nijak zvlášť nevzrušilo ani nerozhněvalo. "Samozřejmě, je tu vypínač stromů" řekl lhostejně a zároveň přikázal robotovi, aby mu připravil biftek. "Ty jsi nevěděla, že to jsou radiostromy? Nechtělo se mi čekat dvacet pět let, až vyrostou. Stejně by nerostly na kameni. Městská stanice vysílá základní obraz borovice. Zařízení, jakým je například i to naše, ho přijímají a vytvářejí jeho projekci kolem domů. Je to triviální ale pohodlné."

Mariana se zamyslela a pak se zahanbeně zeptala: "Jonathane, ty borovice jsou tedy jen přízraky? Když do

nich naraziš, tak nic neucítíš ?" "Ale to ne, jsou právě tak pevně a tvrdé jako tento dům, jako kámen, který je pod nimi. Jsou to opravdové borovice, jak na pohled, tak i na dotyk. Dá se na ně dokonce i vylézt. Kdyby jsi častěji chodila ven, tak bys o tom věděla. Městské centrum vysílá impulzy pulzně polarizované hmoty. Celkem šedesát cyklů za hodinu. Ale to už konec konců není pro tvou krásnou hlavičku."

Osmělila se a položila mu ještě jednu otázku: "Ale proč byl ten vypínač ukrytý ?" "Aby jsi s ním neprovedla nějakou hloupost. Aby tě nenapadlo měnit stromy. Abys věděla, nebylo by mi příjemné, kdybych se dnes vracel do dubové houštiny a zítra zase pro změnu do březové hory. Nemám rád změny a mám rád borovice."

Podíval se na ně přes okno v jídelně a spokojeně si něco pro sebe zabručel. Chtěla mu nejdřív říct, jak nenávidí ty borovice, ale rozmyslela si to a změnila téma.

V poledne druhého dne však přistoupila k tajnému panelu, vypla borovice a stoupla si k oknu, aby se podívala, co z toho vzejde. Z počátku se nic nedělo. Už si začala myslet, že se Jonathem opět zmýlil, což se mu stávalo poměrně často, ačkoliv to nikdy nepřiznal. Borovice se však najednou začaly kývat a chvát, po kmenech se rozeběhly v hustých proudech světlezelené skvrny. Vzápětí stromy vybledly, zmizely a na jejich místě zůstal jen nesnesitelně zářící bílý bod jako na obrazovce právě vypnutého televizoru. Chvilí stál těsně nad zemí, pak se pohnul z místa a v okamžiku se ztratil za obzorem.

Teď, když už borovice nebránily ve výhledu, si Mariana mohla prohlédnout skutečnou krajinu. Plochá, kamenitá rovina se táhla celé míle až k horizontu. Na stejném, šedém kameni stál také dům a stejná skála tvořila podlahu patia. Všude, kam oko pohlédlo, bylo vidět jedno a to samé. Jediný odlišný detail tvořila černá, dvouproudová silnice protínající pouštinu.

Okamžitě tuto krajinu znenáviděla, protože působila nevlídně a depresivně. Cítila se osamělá. Přepnula gravitaci na měsíční a tančila po celém domě s přivřenýma očema, poletující nad nízkými políčkami na knihy ve středu místnosti a nad klavírem. Dokonce přinutila služební roboty, aby tančily spolu a ní. Ale ani to jí nezlepšilo náladu. Kolem druhé hodiny šla opět zapojit borovice. Chtěla to udělat v každém případě dříve, než se Jonathan vrátí z města a pořádně jí za to, co udělala, zpěruje.

Zjistila však, že v řadě šesti malých vypínačů došlo ke změně. Pamatovala si, že vypínač stromů byl nahofe. Nesvítilo však již vedle něho slůvko STROMY a nedal se přepnout zpět do polohy ZAP. Namáhala se ze všech sil, ale přepínač se ani nehnul.

Zbytek dne proseděla na schůdkkách hlavního vchodu a hleděla na černou silnici. Za celý den po ní neprojel ani jedno auto a neprošel žádný chodec. K večeru se na ní objevil hnědý roadster jejího muže. Zdálo se jí, že automobil stojí na místě v dálce a až pak bylo možné zjistit, že se stále pohybuje - velmi pomalu jako malý hlemýžď. Věděla však, že Jonathan vždy řídí auto maximální rychlostí, což bylo hlavní příčinou, proč si nikdy nesedla do vozu spolu s ním.

Jonathan se nerozhněval tak, jak se původně obávala. "Sama jsi si vinna, protože strkáš prsty tam, kam nemáš", řekl ostře. "Nyní musím objednat z města odborníka. K čertu, zase budu muset čumět na holé skály! Jako by nestačilo, že dvakrát denně musím po nich jezdit!" Třesoucím hlasem se ho zeptala, proč nemají sousedy a proč je zde tak pusto. "Vždyť ty sama jsi chtěla bydlet takto o samotě", odvětil jí. "A pokud se týká pustiny, neviděla bys ji, kdyby jsi nevypnula stromy." "Dovol mi ještě jednu otázku, Jonathaně", ozvala se opět. "Druhý vypínač hned po tím prvním ... Nyní tam svítí nápis DŮM. Je zapnutý a já jsem se ho dokonce ani nedotkla. Myslíš si, že". "Musím se podívat", řekl, vstal z křesla a zlostně třásl koktejlovým pohárem na podnos tak silně, že robot, který ho držel, celý zadrnčel. "Zaplatil jsem za opravdový dům a teď se ukáže, že jde o podvod. Dokáží sice rozpoznat na první pohled rádiodům, ale ti gauneři mi asi podstrčili něco z nějaké jiné planety nebo dokonce z jiné sluneční soustavy! To bude nádherná, až se zjistí, že mi a ještě další padesátce multimegadolarových zákazníků postavili stejné domy a my v nich sedíme jako hlupáci a myslíme si, že vlastně unikáty" "Ale když dům stojí na kamenném podkladě, tak to znamená" "To znamená jen to, že trik se tím jen usnadní, ty můj hlupáčku." Přistoupili spolu k hlavnímu řídicímu panelu. "Tady", ukázala mu úslužně a dotkla se prstem tajného panelu. Přitom však zavadila o přepínač DŮM.

Chvilí se nic nedělo, pak se však po stropu, stěnách a po podlaze rozběhly bílé pruhy, všechno se začalo nadouvat a bobtnat jako tuhnoucí láva. Porom všechno zmizelo a oni se ocitli na kamenné desce velké jako tři tenisové kurty. Dokonce i hlavní řídicí pult před nimi zmizel. Na jeho místě zůstal jen tenký kabel vyčnívající z šedého kamene, na jehož konci jako nějaký mechanický plod čněl nevelký blok se šesti vypínači. Pouze to a ještě nesnesitelně zářící hvězda visící ve vzduchu tam, kde ještě před chvílí byla ložnice. Mariana zuřivě tlačila na vypínač DŮM, ale nápis již zmizel a páčka vypínače pevně seděla v poloze VYP a odolávala veškerým jejím pokusům o jeho vrácení do původní polohy.

Jasně zářící hvězda visící ve vzduchu zmizela v dálce jako ohnivá kometa. V jejím uhasínajícím svitu stačila ještě zahlédnout zuřivostí znetvořenou Jonathanovu tvář. Jeho zvednuté ruce se podobaly pazournatým tlapám příšery.

"Ty idiotko !" zažval a vrhl s k ní. "Ne Jonathane, ne !" couvla instinktivně, ale Jonathan jako by ji neslyšel. Nevědomky se zachytila bloku s přepínači. Nebyl připevněný na stojanu a proto jí zůstal v ruce. Zpozorovala, že nyní se rozavítil nápis u třetího přepínače. Ten nápis hlásal JONATHAN. Cvakla přepínačem.

Janathanovy prsty se stačily dotknout jejího obnaženého ramene. Vzápětí se však staly jakoby gumovými a pak se rozplynuly ve vzduchu. Jeho tvář a šedý flanelový oblek se rozvlnily pestrébarevnou napodobeninou duhy, naběhly jako přízrak malomocného a pak se rozplynuly a zmizely. Hvězdička, která po něm zůstala, byla mnohem menší než ta, co zůstala po domu, byla však mnohem bliž. Oslepovala ji. Otevřela oči až tehdy, kdy již nezůstalo nic po ní, tak i po Jonathanovi. Před jejíma očima poskakovala již jen temná skvrnka, veliká jako tenisový míček.

Byla sama na nekonečné, ploché kamenné rovině, pod bezoblačným, hvězdnatým nebem.

Při čtvrtém vypínači nyní svítil nápis HVĚZDY. Mariana úplně promrzla, když se nakonec rozhodla, že vypne i je. Její hodinky, napájené izotopovou baterií jí oznámily, že se blíží úsvit. Nechtěla to vlastně udělat, protože pomalý pohyb hvězd po obloze byl posledním symbolem nadějně, uspořádané reality. Ale už nemohla jen nečinně sedět. A to bylo to jediné, co mohla udělat

Přemýšlela o tom, jaký nápis bude následovat. SKÁLY ? VZDUCH ? Anebo dokonce ?

Vyhnula hvězdy. Mléčná dráha, klenoucí se nad její hlavou v celé své velkoleposti se začala křečovitě smršťovat a ostatní hvězdy se rojily jako hmyz. Za chvíli zůstala jen jedna hvězda, jasnější než Sýrius nebo Venuše. Pak se odtrhla se svého místa, vybledla a zmizela v nekonečno. Pátý přepínač byl vypnutý a zářil na něm nápis LÉKAŘ. Marianu přepadl nevysvětlitelný děs. Děsila ji samotná myšlenka, že by se ho měla dotknout. Opatrně položila blok s přepínači na skalnatý podklad a couvla. Neodvážila se však od něho odejít příliš daleko v této bezhvězdné tmě. Svezla se na skálu, schoulila se do klubíčka a čekala na úsvit. Občas se podívala na hodinky nebo na bledé mihotání nápisu při přepínači.

Zdálo se jí, že je víc a víc chladněji. Podívala se na hodinky. Slunce již mělo vyjít před dvěma hodinami. Vzpomněla si, jak je ve třetí třídě učili, že slunce je také jen hvězda. Vrátila se k pultu a sedla si vedle něho. Překonala náhlou třesavku, která ji přepadla a otočila páčkou pátého přepínače. Kámen pod ní se stal nesmírně měkký a voňavý, pomalu se ovinul kolem jejích nohou a zbarvil se na bílo.

Seděla na nemocničním lůžku v malém, modrém pokoji s bíle proužkovanými tapetami. Ze stěny se ozval příjemný mechanický hlas :

" V dobrém úmyslu jste přerušila léčebnou kúru splňování přání. Jestliže jste již pochopila Váš depresivní stav a chcete pomoci, navštíví vás lékař. Jestliže ne, můžete se vrátit k léčbě splňování přání a absolvovat celou kúru do jejího logického zakončení."

Mariana sklonila hlavu. V rukou ještě stále držela blok s přepínači. Při páté páčce stále ještě svítil nápis LÉKAŘ.

Stěna pokračovala : "Vaše mlčení si vysvětluji jako souhlas s přijetím pomoci. Lékař k vám již jde".

Marianu opět přepadl pocit nevysvětlitelné hrůzy, který ji přinutil jednat. Vypnula lékaře.

Opět se ocitla v bezhvězdě tmě. Kamenná deska byla ještě chladnější. Ucítila dotyky ledových krystalků, které se na ní tiše snášely. Sníh.

Zvedla blok s přepínači a s nesmírným ulehčením spatřila, že při šestém a posledním přepínači svítí drobouká písmena : MARIANA.

Přeložil : Pavel Moravčík

POSLEDNÍ DEN

/The Last Day/

Gene Wolfe

Kněz měl na sobě oblečenou kápi z plamenů a ornát ze světla. Byl starý a když se poněkud prudčeji pohnul, ornát se zachvěl a z kápě se řinuly ohnivé slzy. Oděvem prosvítala nablýskaná ocel jeho těla.

Kongregace byla už dávno malá. A dnes je opravdu maličká. Několik strojů, většinou starých, stejně jako samotný Kněz, usedlo na hladkou podlahu katedrály. Jejich těla byla zčernalá kysličníkem železnatým. Když na ně dopadlo vitrážovými okny světlo, leskla se černě nebo odrážela ty nejtmavší odstíny - sápi, karmazín, síenu pálenou, což jsou barvy, které lze vidět ve vyhasínající vysoké peci.

Kněz zvedl monstranci s obrazem chlapce, kterou sám vyrobil a sedmkrát se jí poklonil.

"Obraze Člověka !" zanotoval.

"Božský obraze Člověka !" odpovědělo mu shromáždění.

"Tvůrce strojů!"

"Božský tvůrce strojů!"

"Stvořitelé našeho světa!"

"Božský stvořitelé našeho světa!"

"Opatrovatelé vědomí!"

"Božský opatrovatelé vědomí!"

Z venku přicházelo něco obrovitého, něco, co zakrylo několik oken, jejichž barevnými tabulkami pronikalo ranní slunce.

"Dítě přírody!"

"Božské dítě přírody!"

Ozvalo se skřípání vrat, ale Kněz se tvářil, jako že je neslyší.

"Pramení vědomostí !"

"Božský prameni vědomostí!"

Skřipot oťřásal pomalu celou budovou.

"Pramení moudrosti!"

"Božský prameni moudrosti!"

Vrata se rozpadla na dva kusy.

"Spasiteli!" pokračoval Kněz.

"Božský spasiteli!"

Stroj, který vešel dovnitř, byl příliš veliký i na tak široká vrata. Svými boky vytrhl veřeje a poškodil dokonce i strop. Po rozbití vrat za strojem vtrhl rámus dovnitř jako fanfáry. Stroje z kongregace se rozestoupily, aby host mohl projít.

Kněz stál před oltářem s rozpaženými rukama, jako by chtěl obrovský stroj vystrčit. Ale on se s obrovským rámusem zastavil tak, že se takřka dotkl rukou Kazatele. "Odejdi!" řekl Kněz. Stroj neodpověděl. Je možné, řekl si Kněz, že nedokáže mluvit.

"Dříve než zničíš tento svatostánek, musíš zničit mne", řekl Kazatel. Obrovský stroj vešel do katedrály už dostatečně daleko a ponechal mezi sebou a rozbitými vraty něco místa. Členové kongregace se tam vrhli, aby se již nikdy nevrátili.

"Rozbij mne !" řekl Kněz.

Čidla obrovského stroje na něj hleděla skleněným pohledem.

- - -

Téhož dne, když už slunce bylo vysoko a Kněz obětoval před sochou dívky, objevil se pohyblivý terminál.

"Viš, že mám přístup", řekl pohyblivý terminál, "ke všem datům všech hlavních procesorů".

"Tak přikáž tomuto obrovskému stroji aby odešel", řekl Kněz "a zaříd opravu budovy".

"Naopak, toto místo musíš opustit ty. Pozemek, na němž budova stojí, bude potřebný na jiné věci. Katedrálu je třeba zbourat."

"Bude-li zbořena" prohlásil Kněz, "nebudeme už potřebovat žádný pozemek".

Pohyblivý terminál dlouho mlčel a pak řekl :

"Naše údaje takovou hypotézu nepotvrzují".

"Naše údaje", posmíval se Kazatel. "Ty jsi pouhý pohyblivý terminál. Ale i ty - ano, dokonce i ty - můžeš mít údaje, jež jsou nezávislé na datech, která vlastní ti, jimž sloužíš".

"Sloužím velkým"

"A já malým, kteří jsou větší než velcí. Sloužím malým, jimž slouží velcí, i když na to už zapoměli. Tento údaj je ..."

"Ne. Na uvažování nad vymazanými údaji není čas. Rozbít to."

Obrovský stroj vykročil. Kazatelův energetický proud na okamžik zazářil na ostří, jehož ocel vybuchla až se z ní zakoufílo. Obrovský stroj se zastavil.

"Na tuto sílu nemá nikdo právo!" řekl pohyblivý terminál.

"Já mám," prohlásil Kněz.

- - -

Když už bylo slunce nízko, vzal Kněz podoby chlapce a dívky a ozdobil je mnoha světélky. Spálil před nimi vzácné kapaliny a provedl závěrečnou oběť. Už neměl čas, nic se nedalo zachránit.

Vešel Nový kněz, oděn ohněm a světlem.

"Čekal jsem tě", řekl Kněz. "Budeš mi pomáhat ve službě?"

"Raději mi dovo!" řekl Nový kněz diplomaticky "dívat se a učit se. Nechýlí se tato služba již ke svému konci?"

"Již zanedlouho", odpověděl Starý kněz. Ukláněl se a modlil se, modlil se a ukláněl se.

"To by stačilo", řekl Nový kněz nakonec. "Služba skončila".

"Až tato služba skončí", odpověděl Starý kněz "skončí i tento svět". A dál se ukláněl. A dál pokračoval v modlitbách.

"Ztratili jsme již mnoho času" prohlásil Nový kněz.

"Ústřední procesory musely ve svých databankách hledat dlouho, než našly plány, podle nichž jsme my dva byli sestrojeni. A teď, ve jménu těch, jimž sloužím, odstup. Viš, že mám stejnou zbraň jako ty. Sloužím strojům a ochraňuji ty, jimž sloužím, mohu svou zbraň použít stejně, jako jsi ty užil svou."

Energetický proud Starého kněze udeřil do světelného ornátu Nového kněze, ale dál proniknout nedokázal. Když Starý kněz poznal marnost svého počínání, zanechal boje.

"Zůstalo tak nemnoho živé hmoty" řekl. "A to, co zbylo, přežívá jen a velkými obtížemi. Máme-li alespoň to, máme stále ještě naději."

"Snad ty," řekl skoro upřímně Nový kněz. "Postavíme někde jinde novou katedrálu a ty mě budeš provázet při obřadech uctívajících náš druh. Až budeš opraven." Vyrázil z něj proud energie. Starý kněz a rámus upadl a Nový kněz jej odtáhl obrovskému stroji z cesty.

Poškozené ostří udeřilo do oltáře a oltář se rozpadl. Vzácné kapaliny se rozlily po podlaze. Světélka pohasla a za okamžik se všechna zpodobnění chlapce a dívky ocitly pod nohama obrovského stroje.

Jeho oací se dotklo zdi svatyně. A bylo-li oací předtím poškozeno, nezůstala po poškození ani stopa. Chvilí se zdálo, že se nic neděje. Pak se ozval řev tak silný, že byl dobře slyšet i přes hluk strojů zvenčí.

Odpadl kus stěny a dovnitř pronikl dech miliónů motorů. Dívka zemřela skoro okamžitě. Hlava jí pomalu klesla na prsa, tělo se naklonilo a padlo na žíněnku. Chlapec se snažil postavit a rukama si chránil tvář. Udělal krok a také upadl, ale jeho ruce a nohy se křečovitě chvěly, dokud je nerozdrtily nohy stroje.

"Tak vidíš", řekl Nový kněz s pohledem upřeným na zničeného kolegu. "Věřils, že svět tímto skončí. A neskončil."

"Skončil", zašeptal zničený Kněz.

Překl. Jiří Pilch

ZÁHADA OBJASNĚNA

René a Claude Beaulieu

Text sdělení dr. von Lichtausdehnunga, který byl přednesen během letošního Astronomického Kongresu v Bangkoku :

"Vážení kolegové, objasnil jsem záhadu černých děr. Asimov a jiní se mýlili ! Jak jsem na to přišel ? Byla to nesmírně těžká a vyčerpávající práce. Výsledek mnohaleté nesmírné dřiny. Dlouhodobá analýza pulsací a záření hvězd. Nakonec jsem přišel na to, že všechno, co přichází z kosmu, je vlastně j a z y k . A tento jazyk jsem rozšifroval. Abych byl přesný, nachytal jsem hvězdy, jak spolu konverzovaly ! Krásný objev ! Ale jakou to má souvislost s černými děrami ? Díky účtu za služby, který jsem zachytil, mohu nyní vyhlásit následující prohlášení :

**ČERNÉ DÍRY NEJSOU NIČÍM JINÝM, NEŽ HVĚZDY, KTERÉ
BYLY VYPNUTY, PROTOŽE NEPLATILY ZA SVĚTLO !**

Přeložil : D. Chmelař

KRUTÁ JE NOC

Ivan Adamovič

1.

Noc byla chladná a na koření jazyka vytvářela nahořklou pachutí. Listy ventilátorů na střeších už dávno znehybněly, smog začal zvolna dosadat na zem. Axel balancoval na obrubníku, v kapse svíral kreditkapsli s posledními dvěma body a čekal, jak přírodní zákony rozhodnou a jejich útratě. První dotek nohy na chodníku znamenal risk jízdy podzemkou, převážení na ulici se rovnalo pěšímu výletu domů městem plus studené večeři z automatu za ušetřené jízdné. V obou případech mohl přijít o život se stejnou pravděpodobností, ale při druhé variantě by alespoň odešel na věčnost s plným žaludkem.

Anebo taky ne.

Na konci ulice se objevila biodrožka a Axel seskočil z obrubníku jednou nohou na ulici a jednou na chodník, aby negoval sázku se sebou samým. Biodrožka byla zadarmo a dilema vyřešila. Takové exoty ale jezdily tak jednou za tři hodiny, takže s ní ve svém algoritmu náhody nepočítal.

Počkal, až se koňský povoz přiblíží, rozhlédl se kolem a vyšvihl se na plošinu. Uvnitř sedělo jen pár lidí, kteří vyjimečně nepospíchali, nebo neměli body na něco rychlejšího.

Krátká analýza pro všechny případy.

Přímě naproti: nejspíš pracovník nočního klubu, vrací se z druhé směny. Každý neón se na jeho křídové kůži odráží jako v celuloidovém plátně. Je cítit kouřem. Narko? Maximálně třetí třída. Potom dva důchodci a vedle nich chlap jako balvan, ten kdyby ti ... ne, klid. Je v podmínce, skelné oči do daleka a duše v pekelném ohni. Sekej dobrotu, smrade, a neprošijou ti mozek pětinasobnou dávkou.

Po pravé straně kluk o něco mladší než Axel. Taky skelné oči, ale asi po normální dávce a dobrovolně. Když dokázal vylézt do kabiny, tak je to dobrý. Kus dál od něj mladá holka. Dvacet, dvaadvacet. Podívil se její odvaze pohybovat se samé v noci po městě. Pozoroval odraz jejího obličje

v protějším skle. Nic moc, ale ušla. Možná si všimla jeho pohledu, protože se usmála, právě když se ozvala střelba.

Výstřely vytrhly noc z jejího soukromí, krátké dávky rychlopalné Berrety MK, osm set ran za minutu bez vyměňování zásobníku.

Ulicí hvízdal automobil v plamenech, obsypán motocyklisty jako rojem hřbitovních brouků s černě lesklými krovkami. V zadním okénku auta se míhalo plamenné ústí hlavně. Jeden za druhým se broucí zvraceli dozadu, mrtví a evidentně lidští i přes své kombinézy a hřeby na předloktích, ponechávající své krásné lesklé stroje ve zmatené křeči na dlažbě.

Byli jako přízrak. Objevili se a zmizeli, s ozónem smrti v klesajícím smogu.

Biodrožka najednou zastavila. Axel se zvedl spolu s ostatními z podlahy a marně se rozhlížel po širokých koňských zádech před vozem. Místo nich jen vzlyky starého drožkáře. Pomalu vystupovali z kabiny.

Kůň ležel na boku s několika očázenými otvory mezi žebry. Naposled sebou škubl, pohodil hlavou a znehybněl.

"Koničku, vstávej, " žadonil drožkář. Ležel vedle těla zvířete a hladil ho třesoucí se rukou. "Bylo nám spolu tak dobře, přeče mě neopustíš. Musíme jet dál, tady nemůžeme ležet ... " brebentil pořád dokola. "To přejde, vydrželi jsme už horší věci ... koničku", kňoural, i když se mu už prsty začaly bořit do koňského těla, jak se zvíře roztékalo po dlažbě do původní biomasy, ze které bylo vyrobeno.

Do prdele, ulevil si Exel v duchu, teď abych šel přece jenom přšourem. Ostatní cestující se nejistě vytráceli do neónové tmy.

Dívka, jejíž obraz pozoroval ve skle, šla dál původním směrem a právě zahýbala za roh. Otočila se po něm, nebo se mu to jen zdálo? Vykročil pomalu za ní, aniž by věděl proč. Ten nápad ale nedostal sám.

Ze tmy před ním se oddělil stín a zmizel za stejným rohem. Axel zrychlil krok a při pronikavém výkřiku se dal do běhu.

Muž předloktím levé ruky tiskl dívčí krk ke zdi a pravou se z ní snažil servat šaty. Nebyla to žádná vazba, ale síly měl dost. Dívčí obličej začínal dostávat barvu šedomodrého omítkového podkladu.

Axel se k němu přitočil ze zadu a pohlídl ho po tváři. Takový nečekaný dotek zabere skoro na každého.

Muž se zarazil a začal se otáčet. Tím ztratil dost času k tomu, aby ho Axel načas kopem do ledvin. Otřásl se a vyrazil. Rozehnal se po Axelovi pravačkou, ale příliš velkým obloukem a neměl ani rychlost mladého těla. Axel úder vykryl a ranou na solar protivníka odhodil zpátky ke zdi. Druhým úderem do žaludku ho přirazil k zemi, až pod klouby ucítil obrátle.

To stačilo dokonale. Ani nečekal, že to půjde tak rychle. Převrátil nehybné tělo a rychle ho prořacoval. Našel kreditkapsli, ale stejně prázdnou jako ta jeho, takže ji znechuceně odhodil a pohlédl na dívku, která se vzpamatovala z šoku.

"Dík", dostala ze sebe. Hlasivky byly v pořádku, nic vážnějšího to asi nebylo.

"Příště si to rozmysli, než půjdeš v noci ven." "Když se budou po nocích toulat takoví ostří hoši jako jsi ty, nemám se čeho bát", řekla s náznakem úsměvu. V očích se jí ale mihl obdiv. Potěšilo ho to.

"Jednou se ale může stát, že ostřej hoch nebude zrovna nabízku". Šla vedle něj a ani se neohlédla po těle, které za sebou nechali ležet na asfaltu.

"Bydlíš tu blízko?" zeptala se. "Docela bych si dala panáka".

"Jdem na panáka".

2.

Svezla se na pohovku a třela si poškrábaná zápěstí. Axel usedl za terminál, lehkými doteky probudil barevnou hru kontrollek. Dostal strašnou chuť si zahrát. Vyčukal osobní heslo, monitor se rozzářil a Axel cítil, jak ho zve ke vstupu do jeho modrého světla s nekonečným horizontem. Uvolnil se, nastupoval klid, bez něhož nebyl život v modrém světě možný, bez něhož by prohrál.

Prohrál by.

Zaklapla by za ním nepropustná brána s nápisem GAME OVER. A v takových hrách operátoři neprohrávají. Navolil blok MISSION KARTH. Z hlíny se vynořila ruka, svírající zeměkouli, přišel první příkaz.

PRINT YOUR NAME, COMMANDER ----- .

Trhl sebou, když dívka promluvila. Skoro na ni zapoměl. "Jak se jmenuješ?"

AXEL, vyčukal na terminálu.

"Axel", odpověděl.

"Axel", opakovala po něm. Vstala, začala se procházet

po pokoji a prohlížela si jeho počítačové obrazy na stěnách ve slabé záři modrého světla. "Já jsem Karina. Tos dělal ty?"

"Hm," zabručel, zaměstnán klávesnicí.

YOU ARE ALONE. ENEMY: GALACTIC EMPIRE OF 110 PLANETS.
FIND THE EMPEROR PLANET AND DESTROY IT. GOOD LUCK, COMMANDER AXEL !

Nápis zmizel a on visel ve vesmírné prázdnotě, sám na bitevní lodi, řítící se vstříc malým, stále se zvětšujícím bodům, planetám nepřátelského impéria. Hned první salvou anihoval pět nejbližších.

"Teda s tebou je zábava", ozvalo se ze tmy, někde mimo moudrý svět.

V krátké přestávce mezi dvěma salvami stělel pohledem po obrysu její hubené postavy. Ve světle monitoru vypadala jako duch. Na přezce u pasu se jí zaleskla vrhací hvězdice. Pochyboval, že by s ní uměla zacházet. Takové věci ženy nosily spíš na zastrášení případného útočníka. A většinou jim nebyly moc platné.

"Když jsem byla malá, chtěla jsem se stát malíčkou", slyšel její hlas. Pořád ještě hleděla na jeho obrazy. "Hrozně dlouho jsem prosila rodiče, aby mi koupili pastelky a skicák. Rodiče se vraceli domů vždycky až pozdě v noci, a tak jsem si celý večer kreslila. Hlavně pohádky nebo naši ulici plnou lidí. Viděla jsem je zeshora jako putující tečky. Jednu mi došly papíry ve skicáku a já jsem pokreslila celou stěnu v pokoji. Když se rodiče vrátili, pastelky ležely do popelnice."

Axel byl plně zaměstnán uhýbáním před torpédy obránců velitelské planety impéria. Jediný způsob, jak uniknout křížové palbě, bylo udělit lodi rotaci synchronní s úhlem střel. Podánilo se mu zasáhnout zásobovací raketu.

YOU ARE DOING WELL, COMMANDER AXEL. BONUS: 1000. BE CAREFULL !

"Už jsi je všechny postřílel ?"

"Skoro", odpověděl, aniž by si uvědomil ironii v jejím hlasu. "Támhle nahoře se za chvíli objeví velitelská planeta." Chtěl jí předvést mistrovskou hru.

EMPEROR PLANET APPEARED. CHOICE A TACTIC.

Přemýšlel nad dalším postupem. Byl před nejtěžší etapou boje. Ucítil na ramenou Kariny dlaně a to ho znervózňovalo.

"Byls dobřej. Tam venku."

"To nic nebylo", řekl automaticky, duchem dál v ohnisku bitvy, která rozhodovala o osudu Země.

"Ten chlap byl silnější než ty. Mohl tě zabít."

YOU MUSTN'T LOOSE, COMMANDER AXEL.

"Jsem operátor. Operátoři neprohrávají."

Divka svěsila ruce podél těla a znovu se posadila na pohovku. Dlouhou chvíli naplňovalo pokoj ticho, doprovázené slabou ozvěnou válečné vřavy v nitru počítače a Axelova mozku.

Ulicí projel osamělý automobil.

"Axeli", řekla Karin, jako by zkoušela, jak na jméno zareaguje. "Ty jseš jako kostka ledu. Vlastně není divu, jestli každé večer takhle tvrdneš u počítače. Vsadila bych se, žeš ještě neměl žádnou holku."

Její slova vrátila Alexe na okamžik do reality. Jednou v desmnácti letech na nějakém večírku, když ještě neměl ani vlastní počítač. Byl ty rychlý, křečovitý akt na koberci se ženou o deset let starší. Drobky od sušenek škrábající do zad a do předloktí, pach potu a rychlé oddechování, posměšný smích. Krátká vzpomínka ho téměř stála jeden život. Byl na nejvyšším stupni obtížnosti a stěly protivníka přšely jako kapky deště. Krok za krokem se propracovával k cíli, který měl zničit.

ATTENTION, AXEL ! EMPEROR PLANET IS NEAR. TIME: T - 22.
FUEL: 18. LOCAL SCORE: 7624.

"Máš tu aspoň něci k pití?" uslyšel Karinu z kuchyně.

"Něco bude v lednici", zavolal. "Nalej mi taky".

Byl rád, že ji sem zavedl. Uvědomil si, jaký je to rozdíl slyšet najednou v tomto bytě hlas jiné lidské bytosti než jeho vlastní. Pečlivě navedl svou loď do takového kursu, aby se cílová planeta ustálila v záměrném kříži, a pak odpálil najednou všechna zbývající torpéda. Za mohutných explozí se monitor naplnil blesky a drobnou tříští toho, co bývalo vládnoucí planetou.

BRAVO, COMMANDER AXEL ! YOU WON !

Unaveně vstal, protáhl se po dlouhém sezení a rozsvítil. "Karinó ?"

Pokoj byl prázdný, vedle pohovky stála nedopitá sklenička. Vypadala osaměle.

Obrazovka mu dál provolávala slávu, ale Axel se necítil jako vítěz.

Nocí za oknem se vznášelo brnkání na kytaru, doprovázené sotva slyšitelným zpěvem: "How could you go, when you know, how I need you"

Svět vypadal osaměle.

3.

Bod v levém rohu monitoru se pohnul a vytvořil přímku. Ta se rozštěpila do čtverce, ze kterého vzápětí vyrostla krychle. Levá sekce terminálu rozehrála svou tajemnou hru kontrolních světélek, jak si jednotlivé fotožisky přehazovaly mezi sebou dílčí úkony. Při dalším kroku se krychle rozrostla na nepravého tesaraktu.

Až k této operaci se Axel v obrazovce orientoval bez problémů. Se zatajeným dechem dal povel k dalšímu kroku a tesarakt explodoval do čehosi, co by nepřipraveného člověka mohlo připravit o rozum. Ještě mu v hlavě doznívala ozvěna nehluché exploze, v břiše cítil svírající vakuum a koutkem oka zahlédl kontrolky, jak se vzepjaly v návalu slastné energie a rozsvítily se všechny najednou. Protidisky se spojily v jedinou bázi.

Nemůže to dělat každý. Viděl operátory, kteří se budou od smrti šourat v županech po zahradách ústavů, protože nevydrželi šok při přechodu na nejvyšší operační rovinu.

Pokaždé ho v takovou chvíli napadne, že jestli vizuální informace dokáže způsobit vážné změny mozkových spojení, bylo by možné počítačem i vraždit. Možná to byl jeden z důvodů, proč před třiceti lety, když ještě nebyl na světě, zrušili interpersonální počítačovou síť. Místo ní se začal rodit Systém, do kterého neměl obyčejný smrtelník přístup. A možná, uvažoval dál, i toto opatření jednou selže. Možná jednou zapnu monitor a objeví se něco, co bude horší než padesátinásobná dávka. Něco, co ze mne udělá nemyslicí trosku navěky přibitou pohledem do vlastního monitoru. NĚCO ...

Podprogram se rozeběhl a přinutil ho, aby se vzpamatoval, soustředil a pustil do práce. Program prováděl různé řazy toho absurdního mnohostěnu a v jejich struktuře se čas od času objevil fialový bod. Axelovým úkolem bylo přesně určit polohu onoho bodu a vyměnit vadný blok. Stroj s krystalovou inteligencí dokáže nemožné, ale nikdy není schopen zkontrolovat a opravit vlastní kontrolní systém.

Axel neměl tušení, jaké organizaci jeho počítač slouží a kam odvádí optické vlákno výsledky operací, které vždy od dvou do pěti odpoledne zatěžují všechny fotodisky. Kdysi ho to znervózňovalo, snažil se vypátrat, co za tím je, ale stopa se vždy nenávratně ztrácela v nepochopitelném labyrintu Systému.

Do Systému proudily výsledky činnosti výzkumných ústavů, bank a informačních středisek. Jeho síť zajišťovala spojení mezi všemi institucemi, které měly co dělat a informacemi libovolného druhu. To je zhruba všechno, co se o Systému vědělo. mnohem více se jen tušilo.

Jednou zahlédl z okna podzemky na zdi nastříkanou větu, zvrácenou v dvojím paradoxu: KDYBY SYSTÉM NEEXISTOVAL, MUSELI BYCHOM SI HO VYMYSLET.

Kontrola vadných bloků je vyčerpávající, konečná. Navíc mu připadalo, že fialových bodů je den ode dne víc. V hlavě měl prázdno. Bylo to těžší než šedesát minut sjiždět trojrozměrné Go na nejvyšší stupeň. Nejtiživější ale bylo tušení, že se vždy od dvou do pěti hraje o něco důležitějšího než obvyklé YOU WON. CONGRATULATIONS. GAME OVER.

Protože tahle hra nikdy nekončí.

V myšlenkách se vrátil ke včerejší dívce. Nechala v něm otisk samoty, kterého se nemohl zbavit. Obraz jejího obličej se odrážel v monitoru i v prohlubni každé klávesnice.

Současně s pohledem na stěny pokoje zapojil suprajemnou grafiku a vyvolal starý grafický program Salvador. Souřadnice a základní obrysové linie. Oči. Nos a ústa. Krátké vlasy, sčesané dozadu, brada, ušní boltce. Elektrotužka pokrývala snímací desku jednoduchými tahy a program je podle přání do-
laďoval, zjemňoval a zvýrazňoval. Teď details - stíny pod očima, lesk zorniček ... Ne, to není ono. Smazat.

Znovu. Základní linie, oči, nos, rty. Nepodařilo se mu to. I když jednotlivé části obličej odpovídaly, celek vytvářel úplně jinou tvář.

Napadlo ho, jestli počítač dovede žárlit.

"Chceš vědět, kde ji najdeš?" promluvila najednou Gloriana přes syntetizátor. Bylo to tak nečekané, že se skoro lek. Málokdy použila akustický vstup jako první.

"Koho?" zeptal se zbytečně.

"Ji", fragment tváře na monitoru zablikal.

"Odkud víš, kde bydlí?"

"Je primární uživatelkou Systému".

Axel nechápal, jak může jeho počítač vědět, že tu dívku chce najít, když to i v této chvíli ještě nevěděl on sám. Až když to Gloriana vyslovila, zatoužil znovu se s ní setkat. Chtěl ji vidět, nevěděl proč, ale chtěl s ní znovu mluvit. Ještě cítil dotek jejích dlaní a závan vůně kožených šatů a cigaret s narkofiltrem. Potřeboval někoho, komu by na něm záleželo.

"Gloriano, jak jsi přišla na to, že ji chci najít?"

"Nevěděla jsem to. Centrum Systému chce, aby ses s ní setkal. Přepojuji."

Šlehnutí bičem a hlas jako křik:

"Centrum Systému k operátorovi 471/G. Prokažte se kartou." Axel mechanicky zasunul do štěrbinu kartu a v útro-
bách počítače to zašustilo.

"Potvrzeno. Operátore 471/G, nejpozději do pěti hodin od tohoto okamžiku se zkontaktujete s uživatelem Karinou Dormanovou, Šedesátá první ulice, blok H 2725, byt 8. Ko-
nec."

Karinin obraz se měnil, deformoval a rozplétal, až po něm zůstal jen nezdařený otisk na pozadí anonymní architek-
tury kontrolní sítě.

4.

Měl z té schůzky strach jako ze všeho, čemu nerozuměl. Pět hodin je dlouhá doba, ale nestačí k tomu, aby se vyznal v příkazu Centra ke schůzce s Karinou.

Kráčel nazdařbůh ulicemi, z obou stran sevřen barokní-
mi fasádami domů, postavených a rekonstruovaných v marné
snaze o zmírnění civilizačního stressu velkoměsta. Lidí na
chodnicích ubývalo, jak je šero zahánělo do jejich vyhřá-
tých a bezpečných domovů. Neony visely nad hlavami chodců
jako boží znamení. Lhostejné všem. Některé měly vadný kon-
takt a poblikávaly do ulice nedešifrovatelná poselství.

Vstoupil do výklenku automatu vystlaného měkce červe-
ným světlem a koupil si kakaový koktejl. /Kreditkapsle zno-
vu naplněná body od starostlivého Systému/. Zaostřeným kon-
cem brčka propíchl fólii, ale obsah byl ještě příliš zmra-
zený, než aby se dal pít. A tak šel dál, zahřívával kelímek
v dlaních, pohled na blikajících neonech, když se mu v hlavě
vynořilo to jméno: Vlado Aronica.

Vlado měl byt i pracovnu v jednom z nejvyšších pater
budovy bývalé společnosti CDC. O panoramatická okna se mu
z druhé strany třásl příboj holografického moře. Seděl
v nafukovacím křesle v hedvábné nabírané kazajce, v jejímž
kožešinovém límci mu mizela spodní polovina obličeje. Bylo
mu jedenatřicet a vypadal na padesát. Zbývalo mu ještě pět
let života. Vlado Aronica byl programátor.

"Začínám si něco myslet o Systému", promluvil konečně,
"je jako podepsat dlužní úpis smrtce."

Z jeho zvrásněných úst a propadlých očí to znělo přesvědčivě. I když Vlado pro systém nedělal, působil dojmem, že sám už podobných úpisů podepsal dost.

"Potřeboval jsem body a potřebuju je pořád."

"Měl ses dát na programování, Alexi. Měls na to buňky. Byl bys teď nad vším tím svínstvem tam dole."

Nebylo jasné, má-li na mysli labyrint šeficích se ulic, nebo křehký svět skleněných pavučinek sítě dva metry pod městem.

"Co máš proti Systému ?"

"Proti Systému samotnému nic. Jde o to, co počítače a jejich sítě udělaly s člověkem."

"Ale ty jsi přece programátor."

"Právě. Myslel jsem, že jako programátor budu mimo, že budu prostě dělat programy pro toho, kdo si je objedná, a konec. Ale tak to nejde, když člověk dělá tohle", pootočil hlavu ke kybernetickému zázraku, který pokrýval jednu stěnu pracovny, "nemůže stát stranou".

Vstal, dlouhými kroky přecházel po pokoji a začal mluvit jakoby sám k sobě.

"Všimnul sis, jak mluvíš úsporně? Nepovedlo se nám, aby počítače myslely tak jako my, ale úspěšně se nám daří mluvit a myslet ve zkratce jako počítače. Na to upozornila už v roce 1982 doktorka Artandiová, když charakterizovala postindustriální společnost. Tehdy to bylo osamělé varování, teď je to fakt. Rodí se čím dál méně dětí, protože jsme si odvykli stýkat se jeden s druhým, mluvit a smát se. Zvykli jsme si na samotu s počítačem."

"Přednáška skončila, pane profesore ? Nevyřizuješ si sám účty za to, co s tebou ten vznešený život programátora udělal ?"

Axel si uvědomil, že tím Vlada zasáhl hlouběji než chtěl. Jeho přítel se zarazil, stáhl se do sebe a vyčerpaně se znovu posadil. Přebytečný vzduch v křesle unikl se zasyknutím ven.

"Chtěl jsi slyšet, co si o tom myslím", zašeptal.

"Ptal jsem se tě, jestli nevíš, o co může jít. A kdo to vlastně je primární uživatel Systému."

"Primární uživatel Systému, superwizer, je ten, kdo může všechno. Rozhoduje o oběhu informací, může odpojit nebo připojit do sítě kohokoliv, kromě jiného superwizera. Superwizer má informace a tím pádem i moc."

"Jak velkou?"

"Bez problémů může zařadit, abys nikdy neexistoval."

"Tak to abych si s tou holčkou nic nezačínal", řekl Axel žertem, ale uvnitř ho zamrazilo.

Ten rozhovor ho ani trochu neuklidnil a pětihodinová lhůta se krátila. Oba vstali, Vlado mu chtěl podat ruku na rozloučenou, ale včas se zarazil a Axel to přijal s úlevou.

Byl už ve dveřích, když ještě jednou uslyšel Vladův hlas. "Měl jsi se stát programátorem, Axeli." Řekl to s nezvyklým smutkem.

5.

O necelou hodinu později, v jiném koutu města.

Axel si vybral místo u výkladu, aby mohl čas od času vyhlédnout ven a přesvědčit se, jestli se už nerozsvítilo okno ve třetím patře protějšího domu. Tichá hudba a omamné výpary horkého likéru v poháru ho příjemně ukoľébávaly, hluk v baru přestal vnímat, pomalu nacházel ztracený klid. Když prošla kolem, skoro si ji nevšiml. Nechtělo se mu věřit, že by to byla tatáž dívka jako ze včerejšího večera. Ale ona ho také zpozorovala, zastavila se a kývla, ať jde ven.

"Čau, vílo."

"Ahoj, čekala jsem tě dřív." Ne výčitka, ale konstatování. Nezkoušená divenka byla pryč, stála před ním jako superwiser, role princ a chudás se obrátila. Pryč byly i její včerejší nevýznamné šaty. Teď měla na sobě dlouhý plášť se zvednutým límcem, černou košili na zip a úzké stříbrné kalhoty s pohyblivými duhovými obrazci. Podle poslední módy byla bosa a na chodidlech měla přilepeny tenké pěnové polštářky, vydávající za chůze při opakovaném stlačování teplo. Dokonalá postindustriální víla.

"Budeš tu stát ještě dlouho, nebo půjdeme nahoru?" řekla s hlavou skloněnou na stranu.

Byt superwisera se od normálního bytu příliš nelišil, ale možná to ani její byt nebyl. Zajela do plastického křesla, přehodila si pravou nohu přes levou a sloupávala si samolepící polštářky. Po jednom na každém prstu, jeden větší

na patě a sedmý na plošce, které Japonci říkají koši a která se při správně vedeném kopu změní v úderovou plochu schopnou vyhodit vám hlavu z posledního obrátle.

"Co má znamenat ten příkaz z Centra?" rozhodl se Axel pro přímý výpad.

"Potřebovala jsem se s tebou sejít a něčí ti vysvětlit."

"Třeba ten včerejšek?"

"Promiň, že jsem tě vodila za nos. Musela jsem si omrknout, jestli je u tebe všechno O.K."

"Jestli chlapeček dobře jí a chodí včas domů. Systém pečuje o svoje pracovníky vzorně. Takže celé to přepadení byla jenom komedie?" Vzpomínka na roztékajícího se koně a na kočího, který o své roli nevěděl.

"Nemohla jsem se na tebe prostě nalepit. Důležité bylo, aby všechno vypadalo přirozeně."

"Přirozeně Cítil se teď za svoje hrdinství trapně. "Kdybych věděl, že si se mnou jenom hrajete, dal bych tomu pozezovi dvojitou lekci."

"Přestaň už vyvádět. Kdyby Alekos chtěl, zabije tě dřív, než by tvůj počítač sečetl jedna a jedna."

Autorita a lhostejný chlad jejího hlasu měly na jeho nervy účinek dokonalého sedativa.

"Chtělaš mi něco vysvětlit, Karino", řekl už klidně. "Co to bylo?"

"Tvoje úloha v Systému. Měl bys ji znát."

Axel se pokusil o úsměv. "Začíná to zajímavě."

Vstala a došla si do vedlejšího pokoje pro cigarety. Vrátila se s jednou zapálenou, znovu se uvelebila v prohlubni křesla, nohy natáhla před sebe. Při každém pohybu vytvářely termosenzitivní tekuté krystaly na povrchu jejích kalhot výdopády duhových barev.

"Budu stručná. Stejně jako v každé síti na přenos dat, i v našem Systému může dojít občas k úniku informací. V poslední době se ale takové úniky začínají množit a navíc se objevují právě na místech, kterými procházejí strategicky důležité informace. Vypadá to, že někdo nařezává naše optická vlákna a vykrádá z nich data. Jedinec by to nezvládl, musí to být organizace a vede ji profi hacker, který ví, kde se na které vlákno napíchnout a za jakou dobu se musí z toho místa vypatit."

Natáhla kouř do plic a vyslala oblak ke stropu.

"Jeden expert-operátor proto musí kontrolovat síť a podávat hlášení o místech úniku. Expert se jmenuje Axel a sedí právě přede mnou."

"Takže ta struktura na monitoru je sám Systém?"

"Přesně tak", přikývla. "Architektura Systému, poskládaná do čtyřrozměrné struktury, aby se celý komplex vešel na obrazovku a do paměti."

"Ale pro koho vlastně Systém pracuje ?" nevydržel to Axel.

"Pro nikoho. Systém slouží výhradně jeho primárním uživatelům. Patří nám celý svět, protože bez informací není nikdo ničím."

"Hrajete na lidi pěknou boudu. A co prezident ? A politické strany ?

"Prezident?" Usmála se. "Nikdy nebyl větší figurkou než po vybudování Systému. Lidé potřebují modly a terče, Axeli. Všechno je jenom přetvářka. Nasazujeme si masky, abychom hráli pro jediného diváka a tím je svět, napsal jeden básník. Masky nám umožňují přežít. I tvoje Gloriana je maska."

"Co tím myslíš? vypálila z něj úzkost otázku.

Zamračila se, jako by řekla něco, co neměla.

"Konečně", pronesla zamyšleně, "jednou by ses to stejně dozvěděl. Na Systému je nejdůležitější jeho Centrum, kam vedou všechny vstupy a které řídí celý oběh. Chápeš, že kdyby se hakeři dostali k Centru, byl by konec. To Centrum je Gloriana."

"Gloriana?" Na chvíli mu to vyrazilo dech. Cítil se oklamán jako dítě, které v mluvicím medvídkovi objeví malou gramodesku. Zavrtěl hlavou. "Dnešek je den velikého poznání."

"Cože ?"

"Nic. Proč jste mi neřekli hned na začátku, že Gloriana je Centrum?"

"Mohl bys znervózňēt a přilákat pozornost tamtých.
/Při posledním slově kývla hlavou někam ven do večerního

neurčitě. Starý zvyk spojovat zločin s tmou./ Abych byla přesnější, Centrum je zalité do betonu ve sklepě vašeho domu a Gloriana je jeho výstup a také jediný možný přímý vstup. Má v sobě taky samostatný program výhradně pro komunikaci s tebou."

Její slova dopadala tvrdě jako balvany, ale věta kterou řekla nakonec ho potěšila. Je jenom jeho.

"Teď už víš všechno", ukončila Karina.

Vzal si jednu z jejích cigaret. Nesplétl se, byla narko a příjemně elektrizovala nervy. Potřeboval to teď více než ona. A jde vůbec vědět všechno ? řekl někdo v něm.

"Už se s tím netrap", dodala, snad v nějakém chvíl-kovém narkospojení myšlenek.

Koutkem oka zahlédl její terminál, zasvrběly ho prsty ke hře, ale teď na to nebyla ta pravá chvíle.

mlčeli.

"Tak abych šel", ozval se jako první.

"Můžeš tu zůstat přes noc."

Měl chuť odejít, jenže to by bylo přes půl města v noci. Vyhlédl z okna. Z baru se vytráceli poslední hosté a rychle mizeli v útrobách domů.

"Chtěla bych, abys zůstal."

"To řekla Karina nebo superwiser?"

Zůstala klidná.

"Ty musíš být strašně sám, Axeli. Miloval jsi někdy někoho ?"

Lehce zavrtěl hlavou. Dole zaplála na rozích domů červená světla, smogové ventilátory dostaly osobní volno.

Za sebou uslyšel vysoký zvuk, asi jako když se stáhne zip u košile, na zádech ucítil dvojdotek jejích prsou, na krku horký dech.

Zádové svaly se mu napjaly, znovu zavrtěl hlavou. "Prosím tě, ne. Ještě ne."

"Proč? Kdybych neznala tvoje materiály, myslela bych, že jseš"

"Nejsem homík." Odvrátil se od propasti ulice k jejímu napůl odkrytému tělu. "Antropofobie."

U koutků se jí mihl úsměv, ale v očích měla lítost a ten pohled Axel nenáviděl.

"Mělo mě to napadnout. U operátora. Ale toho se můžeš zbavit."

"Já vím. Chtěla bys mi pomoci ?"

Pohlédla mu do očí. "Chtěla".

"Nebudeš pospíchat ?" vrátil jí pohled.

Uchopila ho za ruku. Vložila si jeho ukazováček do jamky mezi klíčovými kostmi. Chvilí počkala, aby si zvykl, pak ho zkušným pohybem vedla dolů a začala tak zdlouhavou, ale účinnou terapii.

Bližila se půlnoc a Axel ve vlnách cítil, jak strach z doteku cizího těla mizí a nahrazuje jej něco úplně nového.

6.

Byl zavinutý do peřiny a polštářů v koutě postele a bránil se dotěrné vzpomínce na obzor, která v něm vyvolávala závratě. Obklopen věcmi, vklíněn do jejich vnitřních prostorů, cítil v takových chvílích bezpečí, ale nedovel se zbavit pocitu šedivé prázdnoty.

Gloriana si meditovala nad úkoly Systému, Karina neodpovídala na volací kód a jiné přátele k zahrnutí samoty vlastně neměl, pokud nebude počítat několik známých z barů a automatů, vždy ochotných za dvě skleničky vyslechnout všechny starosti světa.

I povinná kontrolní služba se zdála delší než bývala, práce ho nudila. Pomyslel si, že jestli všechno fialové ve spleti kanálů je napíchnuté vlákno, pak Systém bojuje o holý život. Systém teď pro něho zosobňovala Karina a jemu připadalo, že se jí někdo napíchává do žil. Práce skončila, ale váhal s vypnutím počítače.

"Gloriano ?" oslovil ji tiše.

"Ano".

"Nevypínej ještě. Chtěl bych si s tebou chvíli popovídat."

"Mám teď práci, Axeli. O čem sis chtěl povídat ?"

"Jen tak, prostě ... vlastně nevím o čem. Promiň, že jsem tě zdržel."

"To nic, Axeli, zítra"

"Tak zítra, Gloriano".

Vyběhl z domu a zamířil rovnou do Věčného ráje. Ne-sourodá družá velká jako dva obchodní domy, složená výhrad-ně z hracích automatů. Jeden z nejbohatších podniků ve městě. Jedině v okolí Věčného ráje bylo i v noci světlo jako ve dne. Automaty zajišťovaly dokonalou iluzi, naprostý únik ze světa. Přesně, co Axel potřeboval. Obětoval na to celou kreditkapsli a ponořil se do světa nebytí. Dokonalý únik před sebou.

Probudili ho až večer před zavírací dobou. Zbyl tu ja-ko poslední návštěvník. Chvilí se nemohl zorientovat, tělo ho bolelo od ztrnulé polohy v křesle. Podali mu jeho vyprázd-něnou kreditku.

Cestou domů lovil v paměti útržky z poslední hry. Ležel kdesi na dně skalní rokle, měl ztracené všechny životy a kruh napřažených kopí se zúžoval.

Vešel do bytu a hned to vycítil. Byl zvyklý na chvění elektromagnetického pole kolem Gloriany, teď se toto chvění pod hranicemi smyslů mísilo ještě s jiným, pronikavějším. Kdyby se v té chvíli dal na útěk, měl ještě naději uniknout.

Místo toho zavřel tiše dveře a prošel po špičkách do vedlejšího pokoje. Tam stál přímo uprostřed místnosti kybe-roid.

Když byl Axel malý kluk, viděl ležet na chodníku člově-ka. Bylo už skoro po něm, snažil se ještě mluvit a na rtech mu bublala krev. Břicho měl otevřené dokořán.

"Proč jsou tak rychlí ? Kurvačips, proč jsou tak zatra-čeně rychlí ?"

Tehdy si myslel, že ten muž mluví o autech.

O kyberoidech se dozvěděl až za několik měsíců, když už o nich věděl každý. Děti z nich vůbec neměly panickou hrůzu, jak se rodiče báli, málokdo ostatně kyberoida viděl na vlast-ní oči. Hra "Na kyberoida" patřila v jedné době mezi nejoblí-benější.

První vznikli náhodně během pokusů v laboratorních Genete-chu při výzkumu trojrozměrného ukládání monomolekulárních proteionových vrstev pro výrobu biočipů. Lidé tu nákazu chy-tili zřejmě neopatrností při manipulaci s aktivními kmeny a když se na to přišlo, nedalo se už nic dělat. Byli lidmi na-nejvýš ze dvou čtvrtin. Pro jistotu je všechny pozabíjeli a další výzkum převzala armáda, ale to už Genetech vyprodukoval dalších osm kyberoidů a dal je za královskou sumu do oběhu. Všechny je odkoupily organizace, o nichž nikdo nikdy neslyšel.

Stali se experty přes hardware a zabíjení.

Když vám kyberoid pokyne, abyste si sedli do křesla, uděláte to, i kdyby tam žádné křeslo nebylo.

Axel se posadil a návštěvník se usmál. Byl vyšší postavy, světlé uhlazené vlasy a stejně jako ostatní byl při normálních pohybech skoro k nerozeznání od člověka.

"Půjdem k věci, čipsi. Co mi povíš o Centru Systému?" Hlasivky nebyly uzpůsobené tak rychlé frekvenci, mluvil kolísavým dětským hlasem, což by za jiných okolností působilo humorně.

Po chvíli oboustranného mlčení se mu v ruce objevil předmět připomínající magnetosyntetizátor, ale mohl to být i mučící nástroj třetí generace.

Tehdy se Axel pokusil o zoufalý útok. Nezpozoroval, že by se kyberoid pohnul, ale dva údery ho přirazily zpátky do křesla. V boku ho píchalo a byl v lehkém šoku. Jak je možné úspěšně zaútočit na kyberoida, který má místo synapsí kybernetickou strukturu a vidí svět jako ve zpomaleném filmu? Jedině stát se sám kyberoidem a to Axel nebyl.

Čekal teď nové otázky, čekal mučení a ptal se sám sebe, kolik toho asi vydrží, než vyklopí celou pravdu. Ale nic takového se nedělo.

Tři krátká vbodnutí do zátylku. A kyberoid věděl všechno.

"No to je trefa." S úctou zahvízdl a přistoupil ke Glorianě. Axelovi přelétl po obličeji stín vzteku, když se kyberoid posadil před terminál a pohladil prsty klávesnicí. Pak pootočil vrchní panel a otevřel kryt. Axel zatnul zuby, ale nepohnul se z místa.

Kyberoid se vyžíval ve své převaze. Oči mu svítily, když řekl: "Krásnou společnici v samotě sis vybral, Axeli. Takhle obnažená vypadá ještě líp." Sklonil se k mozaice optotranzistorů a nasál nosem vzduch. "Je v ní něco elektrizujícího. A tys neměl donedávna ani páru, na čem tady po nocích hraješ ty svoje STAR WARS."

Postavil přístroj na koberec a vytáhl z něj dva konektory s vlasovým kontaktem. "Na jedné vznešené dámě. Jen jí dosťat na lopatky." Rychlými, přesnými pohyby se konektory dotýkal jednotlivých vývodů, dokud nenašel ty správné. Teprve pak počítač zapnul. Glorianino oko modře zazářilo.

"Takže nejdřív najdem Karinu."

Ruka mu jen zatancovala nad klávesnicí, ale přesto musel v tom zlomku sekundy stisknout alespoň deset kláves, protože

na obrazovce se začala odvíjet banka adres. Poslední patřila samozřejmě Karině.

"Karinu nechte na pokoji!"

Kyberoid zachrčel smíchem. "Aronice měl pravdu, že jsi pošuk. Neškodnej pošuk, povídal. Jasně že se nám hodí víc živá a pod kontrolou. Ale tebe, šipai, jestli tě nechám na živu, ta ženská potopí jako prvního."

Optické vlákno zajistilo spojení okamžitě.

"Prosím", ozval se z reproduktoru její hlas. Axelovi ihned připadala absurdní myšlenka, že by ho ten hlas mohl zradit, nebo dokonce zlikvidovat. To by Karina nedovedla.

"Tady je Axel", vymačkal kyberoid na klávesnici.

"Axeli! Stalo se něco? Zkoušela jsem se tě dovolat."

"Karino, potřebuji spojení s Centrem. Je to nutné", vyfukával kyberoid.

"To nebude jednoduché. Můžu ti spojení dát jediné v případě, že by na tom závisela další existence Centra. A proč vlastně nepoužíváš mikrofon?"

"To s tím souvisí. Asi jsem našel toho, kdo vykrádá Systém. Nemůžu riskovat mluvit nahlas. Mám strach."

Chvilí bylo ticho.

"Tak já uvolním tvůj kanál a dám centru zprávu."

Jako by se jí zachvěl hlas.

"Centrum Systému k operátorovi 471/G. Prokažte se kartou."

Kyberoid jen mlčky vzhledl.

Axel mu ji podal. Nitro počítače ochutnalo jeho kód a odstranilo poslední blokády. Reproduktoři kupodivu promluvil hlasem Gloriany. Hra byla zřejmě u konce.

"Axeli, jsi to opravdu ty? Zdá se mi, že tu je někdo jiný. Promluv do mikrofonu."

Kyberoid i teď jen ukázal očima.

"Ano, jsem to já, Gloriano", vyrazil ze sebe Axel.

"Axeli, mluvím k tobě naposledy. Karina prozradila radě superwiserů, že tě částečně zasvětila. Teď už ví, že udělala chybu. Nikdo tě nekryje, hakeři tě mohou kdykoliv dostat. Rada rozhodla, že to riziko je větší než život jednoho expert-operátora a Karina s tím souhlasila. A musím s tím souhlasit

i já. Říkám ti to, abys věděl p r o č . Sbohem "

Chvilí Axel nevěděl, co se vlastně stalo, všechno to proběhlo tak rychle. Kyberoid zaječel tím vysokým hlasem, vymrštil ruku k vypínači, ale tentokrát měl proti sobě skutečné kybernetické obvody a těm se vyrovnat nemohl. Ruka v půlce pohybu strnula a klesla dolů. Krátce vydechl a padl zpět do křesla, pohledem skelných očí přikován k obrazovce. Byl mrtvý.

Axel, který celou tu dobu stál za počítačem a na obrazovku neviděl, si teprve postupně uvědomoval, na CO asi mrtvola před ním upírala oči. I graficky zprostředkovaná informace může vraždit

Sklopil oči, aby nezahlédl ani odlesk obrazovky ve vytřeštěných zorníčkách a poklekl ke kyberoidově přístroji. Pořád ještě byl napojený na jeho počítač. Axel nevěděl, co ten přístroj způsobí, ale n ě c o způsobit musel.

Po zapnutí se zdánlivě nestalo skoro nic. Z reproduktoru vyrazilo ostré zahvizdnutí, přecházející do ultrazvuku a obrazovka zhasla. Axel po dlouhé době znovu ucítil v bytě absolutní ticho, ticho bez elektromagnetických šelestů předávaných informací. Ticho jako když někdo umře.

Sbohem, Gloriano. Sbohem, Karino.

7.

Vyšel na chodbu a oddělil od sebe dveřmi a dvojitým zámekem ty dvě zvláštní kybernetické struktury uvnitř v pokoji, hledící si tvář v tvář, nyní obě vypnuté a nehybné.

Ulice ho přijala vlídně, s pochopením pro všechny, jejichž vlastní strach je silnější než klesající smog, nesla ho svou kaširovanou iluzí, pod zčernalými římsami, pocákanými umělohmotným holubím trusem, občas kolem onlaceného auta, jehož majitel si ušetřil pár litříků benzínu, dva metry pod dlažbou odumíralo ještě jedno město, upředené ze skleněných vláken, nad hlavou zahučí po své visuté supravodivé dráze frízportní kabína, na chvíli rozruší propracovaný obraz města předminulého století a zamíří do periférie za obzorem, kde už se zase kašle na civilizační šok a domy se vytahují k nebi, šel kolem zakrytých oken, za kterými se lidé pokoušeli milovat a vysílat své štěstí do noci mezi rámem okna a nedoléhajícím závěsem, ale častěji seděli proti sobě v protějšcích koutech zhasnutého pokoje a marně vymýšleli větu, která ještě nebyla v dlouhých nočních dialogích řečena, byli mlčenlivější než šedé figuríny, postávající ve výkladech po kolena zabořeny do značkárného igelitu, figuríny, které to všechno vidí, ale nemohou se tomu zasmát a osamělý chodec, který by se zasmát mohl, ale neudělá to.

Zastavil se až před vchodem do podzemky. Nahmátl v kapse kreditku a hodil si čips nebo nic, jestli to má risknout a vstoupit na ubíhající eskalátor.

Ale to všechno tady už jednou bylo, pomyslí si. Stejný vchod do podzemí, nerozhodné balancování na okraji obrubníku, stejně krutá noc. Svět se otočil a vrátil se do původního stavu, jen mně přidal další zkušenost a obral o jedinou lásku a chuť žít dál. Jsem osamělejší než kdy před tím, na srdci krystalizuje nová vrstva jinovatky.

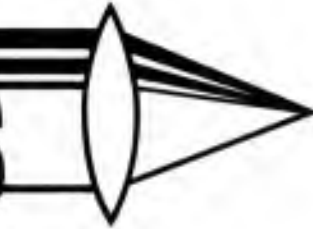
Vím, že jsem Glorianu ztratil navždy.

Ani se nepodíval, jakou stranou mu kreditkapsle dopadla na dlaň. Vzkročil na pojízdné schody a nechal se jimi pomalu unášet dolů.

Dolů.

"Povídka získala 4.cenu v celostátní soutěži O cenu K. Čapka v roce 1988. "

FOCUS

fantastika & prognostika

f o c u s

pracovní materiál odborné skupiny vědecké fantastiky a prognostiky čavts khs ostrava určený pouze pro vnitřní potřebu

odpovědný redaktor : d. chmelař

redakce : s. komárek, p. moravčík, j. oleš, j. olšanský,
j. pilch, p. sekýrová

ilustrace : t. kolátor, j. oleš, j. olšanský, s. komárek

náklad : 1000 výtisků

Tisk: ZVS, ČSAD, s.p. Ostrava, Vítkovická 2, Ostrava 1

N e p r o d e j n é !

Určeno jen pro vnitřní potřebu KHS Ostrava - ZP ČSVTS